

Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

Puolustusministeriön kirjanpitoyksikön (KPY 250)
tilinpäätös 2019

Bokslut för försvarsministeriets
bokföringsenhet 2019 (KPY 250)

www.defmin.fi

Puolustusministeriön julkaisu

1

2020

Puolustusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2020:1

Puolustusministeriön kirjanpitoyksikön (KPY 250) tilinpäätös 2019

Puolustusministeriö Helsinki 2020

Puolustusministeriö

ISBN PDF: 978-951-663-088-8

Helsinki 2020

Kuvailulehti

Julkaisija	Puolustusministeriö	28.2.2020
Tekijät	Puolustusministeriö	
Julkaisun nimi	Puolustusministeriön kirjanpitoyksikön (KPY 250) tilinpäätös 2019	
Julkaisusarjan nimi ja numero	Puolustusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2020:1	
Diaari/hankenumero		Teema Mietintöjä ja lausuntoja
ISBN PDF	978-951-663-088-8	ISSN PDF 2489-3951
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-663-088-8	
Sivumäärä	70	Kieli suomi
Asiasanat	tilinpäätös, talous, toimintakertomus	
Tiivistelmä	<p>Puolustusministeriön kirjanpitoyksikön vuoden 2019 tilinpäätös koostuu toimintakertomuksesta, talousarvion toteutumista kuvaavista toteutumatkaskelmista, tuottoja ja kuluja kuvaavasta tuotto- ja kululaskelmasta, tilinpäätöspäivän taloudellista asemaa kuvaavasta taseesta ja liitteenä ilmoitettavista tiedoista.</p> <p>Tilinpäätökseen sisältyvä toimintakertomus sisältää johdon katsauksen toimintaan sekä raportoinnin ministeriön toiminnan yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta, kuvauksen toiminnallisesta tehokkuudesta, tuotoksista ja laadunhallinnasta sekä henkisten voimavarojen hallinnasta. Toimintakertomus sisältää myös sisäisen valvonnan arviointilausuman, kokonaisarviointien tulokset ja yhteenvedot väärinkäytöksistä.</p>	
Kustantaja	Puolustusministeriö	
Julkaisun myynti/jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: vnjulkaisumyynti.fi	

Presentationsblad

Utgivare	Försvarsministeriet	28.2.2020
Författare	Försvarsministeriet	
Publikationens titel	Bokslut för försvarsministeriets bokföringsenhet 2019 (KPY 250)	
Publikationsseriens namn och nummer	Försvarsministeriet publikation, Betänkanden och utlåtanden 2020:1	
Diarie- /projektnummer		Tema Betänkanden och utlåtanden
ISBN PDF	978-951-663-088-8	ISSN PDF 2489-3951
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-663-088-8	
Sidantal	70	Språk finska
Nyckelord	bokslut, ekonomi, verksamhetsberättelse	
Referat	<p>Bokslutet för 2019 för försvarsministeriets bokföringsenhet består av en verksamhetsberättelse, utfallskalkyler som redogör för utfallet av budgeten, en intäcks- och kostnadskalkyl som redogör för intäkterna och kostnaderna, en balansräkning som redogör för den ekonomiska ställningen på bokslutsdagen och uppgifter som lämnas i bilagor.</p> <p>Den verksamhetsberättelse som ingår i bokslutet innehåller ledningens verksamhetsrapport, en rapport över de samhälleliga verkningarna av ministeriets verksamhet, en beskrivning av den funktionella effektiviteten, avkastningen och kvalitetsledningen samt om hanteringen av mänskliga resurser. Verksamhetsberättelsen innehåller också ett utlåtande om bedömningen av den interna kontrollen, resultaten av helhetsbedömningarna och sammanfattningar av oegentligheter.</p>	
Förläggare	Försvarsministeriet	
Beställningar/ distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: vnjulkaisumyynti.fi	

Sisältö

1	TOIMINTAKERTOMUS.....	7
1.1	Johdon katsaus.....	7
1.2	Vaikuttavuus.....	9
1.2.1	Toiminnan vaikuttavuus.....	9
1.2.2	Siirto- ja sijoitusmenojen vaikuttavuus.....	20
1.3	Toiminnallinen tehokkuus.....	21
1.3.1	Toiminnan tuottavuus.....	21
1.3.2	Toiminnan taloudellisuus.....	24
1.3.3	Maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus.....	28
1.3.4	Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus.....	29
1.4	Tuotokset ja laadunhallinta.....	29
1.4.1	Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet.....	29
1.4.2	Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu.....	35
1.5	Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen.....	36
1.6	Tilinpäätösanalyysi.....	43
1.6.1	Rahoituksen rakenne.....	43
1.6.2	Talousarvion toteutuminen.....	44
1.6.3	Tuotto- ja kululaskelma.....	45
1.6.4	Tase.....	48
1.7	Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma.....	49
1.8	Arviointien tulokset.....	55
1.9	Yhteenveto havaituista väärinkäytöksistä.....	55
2	Talousarvion toteumalaskelma.....	57
3	Tuotto- ja kululaskelma.....	59

4	Tase.....	61
5	Liitetiedot.....	62
6	Allekirjoitukset	69

1 TOIMINTAKERTOMUS

1.1 Johdon katsaus

Varainhoitovuonna puolustushallinnon toiminnassa korostuivat pääministeri Sipilän hallitusohjelman edellyttämien toimenpiteiden viimeistely, valtioneuvoston vuoden 2017 puolustuselonteon toimeenpanon jatkaminen, uuden hallitusohjelman valmistelun tukeminen ja sen toimeenpanon aloittaminen.

Pääministeri Marinin hallitusohjelmaan on kirjattu, että kansallisesta puolustuksesta ja sen riittävästä resurssoinnista huolehditaan. Sotilaallinen turvallisuusympäristö on muuttunut epävakaampaan suuntaan. Muutoksen arvioidaan olevan pitkäkestoinen. Lähialueen turvallisuustilanne säilyy jännitteisenä ja vaikeasti ennakoitavana. Turvallisuusympäristön kehitys on asettanut kasvaneita vaatimuksia erityisesti tilannekuvalle, ennakkovaroituskyvylle ja valmiudelle. Suomeen ei kohdistu tällä hetkellä sotilaallista uhkaa, mutta strategiset yllätykset ja nopeat turvallisuusympäristön muutokset ovat mahdollisia.

Hallitusohjelma sisältää keskeiset puolustuskyvyn ylläpidon ja kehittämisen toimenpiteet. Uuden puolustuselonteon valmistelut on käynnistetty ja poikkihallinnollinen valmisteluryhmä on asetettu. Parlamentaarisen komiteatyön valmistelut on aloitettu yleisen asevelvollisuuden kehittämiseksi ja maanpuolustusvelvollisuuden täyttämiseksi.

Monitoimihävittäjien (HX) hankintaan liittyvät tarkennetut tarjouspyynnöt lähetettiin viidelle tarjoajalle ja valtioneuvosto tekee hankintapäätöksen vuonna 2021. Laivue 2020 -hankkeen alushankintaa sekä taistelu- ja potkurijärjestelmää koskevat päätökset hyväksyttiin heti hallituskauden alussa.

Puolustushallinnon kiinteistöjärjestelmän uudistaminen aloitettiin siten, että jatkossa kiinteistöjen omistajuuden hallinnasta ja ylläpidosta vastaisi vuonna 2021 perustettava

Puolustuskiinteistöt-tytärliikelaitos. Kiinteistöhallinnan strateginen painopiste siirretään normaaliolojen toiminnasta poikkeusoloihin varautumiseen.

Puolustusyhteistyö ja puolustusmateriaaliyhteistyö on jatkunut kahdenvälisesti sekä monenkeskisesti. Euroopan komission uusien aloitteiden hyödyntämistä kansallisten sotilaallisten suorituskykyjen kehittämisessä ja puolustusteollisuuden tukemisessa on selvitetty. EU-puheenjohtajakauden prioriteetit tekoäly ja hybridiuhkiin vastaaminen saivat hyvän vastaanoton. Naton laajennettujen mahdollisuuksien -kumppanuuden tarjoamat yhteistyömahdollisuudet hyödynnettiin. Nordefcon kriisikonsultaatiomekanismi perustettiin. Euroopan interventioaloitteen (EI2) ensimmäinen täysi vuosisykli oli varainhoitovuonna. Aloitteen käytännön työn perusteet määrittävä Terms of Reference -asiakirja hyväksyttiin EI2-puolustusministerikokouksessa.

Kansainvälisessä koulutus- ja harjoitustoiminnassa saatava hyöty varmistettiin Suomen puolustuskyvyn ylläpidolle ja kehittämiselle. Puolustusvoimien vuoden 2020 kansainvälisen harjoitustoiminnan suunnitelma hyväksyttiin.

Sotilaallisessa kriisinhallinnassa vaikuttavuuden pääpaino oli ISIS:n vastaisen koalition toiminta Irakissa ja Naton Resolute Support operaatiossa Afganistanissa. Suomalaisen kriisinhallintajoukkojen yhteisvahvuus oli noin 390 henkilötyövuotta ja suurimmat operaatiot olivat Libanon, Irak ja Afganistan. Kansallinen sotilaallisen kriisinhallinnan veteraaniohjelma vuosille 2020–2023 päivitettiin. Ohjelmalla lisätään sotilaallisissa kriisinhallintatehtävissä palvelevien ja palvelleiden tukea.

Varainhoitovuonna tuli voimaan tai vahvistettiin useita hallinnonalan toimintaedellytyksiä edistäviä säädöksiä, jotka koskivat muun muassa sotilastiedustelua, vapaaehtoisen maanpuolustuksen kehittämistä ja kansallisen turvallisuuden varmistamista kiinteistönomistuksissa.

Puolustusvoimien virkamiesten siirtymisvelvollisuuden haittoja on lievennetty pitkäjänteisellä henkilöstö- ja urasuunnittelulla ja korvaamalla taloudellisia lisäkustannuksia. Osana henkilöstöjohtamisen uudistusohjelmaa käynnistettiin selvitys paikkariippumattoman ja monipaikkaisen työn lisäämisestä puolustusministeriön hallinnonalalla.

Suomen Kyberturvallisuusstrategia 2019 hyväksyttiin valtioneuvoston periaatepäätöksenä. Periaatepäätöksen kolme strategista linjausta ovat kansainvälinen yhteistyö, kyberturvallisuuden johtamisen, suunnittelun ja varautumisen nykyistä parempi koordinaatio sekä kyberturvallisuuden osaamisen kehittäminen.

Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan mielipidetutkimuksen mukaan suomalaisten maanpuolustustahto on kasvanut edellisestä vuodesta. Puolustusministeri on erityisen tyytyväinen siihen, että nuorten maanpuolustustahto oli kasvanut.

1.2 Vaikuttavuus

1.2.1 Toiminnan vaikuttavuus

Ministeriö raportoi toimintakertomuksessaan Puolustusministeriön tulossopimuksessa vuodelle 2019 (VN/2682/2018-PLM-14) vahvistettujen yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden sekä toiminnallisten tulostavoitteiden toteutumisesta. Puolustusministeriön hallinnonalan yhteiskunnallisiksi vaikuttavuustavoitteiksi on asetettu Suomen etujen mukainen puolustuspolitiikka, ennaltaehkäisevä sotilaallinen puolustuskyky, turvallinen yhteiskunta ja kansainvälisen turvallisuuden vahvistaminen.

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tärkeimmät osatekijät ovat valtioneuvoston ohjesäännössä (262/2003) puolustusministeriön toimialaan kuuluvat tehtävät ja asetuksessa puolustusministeriöstä (375/2003) puolustusministeriölle säädetyt tehtävät sekä hallitusohjelman, valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisten selontekojen ja yhteiskunnan turvallisuusstrategian (VNpp/2.11.2017) linjausten ja niissä asetettujen tavoitteiden toteuttaminen.

Ministeriö on edistänyt yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista taulukossa yksi kuvatulla tavalla. Tavoitteiden saavuttamista on arvioitu itsearviointina (erinomainen, hyvä, tyydyttävä, välttävä ja tavoitteesta luovuttu/heikko).

Taulukko 1: Vaikuttavuusarviointi.

Tavoite	Arvosana	Analyysi
Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon sekä puolustuselonteon linjausten toimeenpano hallinnonalalla.	Hyvä	Puolustuselonteon (2017) linjausten toimeenpanoa on jatkettu laaja-alaisesti hallinnonalalla. Keskeisimpinä toimenpiteinä ovat olleet puolustusjärjestelmän suorituskykyjen, asevelvollisuuden ja vapaaehtoisen maanpuolustuksen kehittäminen, kahdenvälisten ja monenkeskisen puolustusyhteistyön tiivistäminen sekä useat puolustuskykyä ja valmiutta parantavat lainsäädäntöhankkeet.

Tavoite	Arvo- sana	Analyysi
<p>Puolustuskyvyn pitkän aikavälin kehittämisperusteiden valmistelu ja siihen liittyvä ohjaus.</p>	<p>Erinomainen</p>	<p>Hallinnonalan toimintaedellytysten turvaamiseksi valmisteltiin poliittinen ohjaus. Ministeriön tutkimustoiminnolla sekä seuraamalla turvallisuusympäristön muutosta tuettiin ennakoivasti suunnittelun ja päätöksenteon tietopohjaa. Tutkimuksen, ennakoinnin ja strategisen suunnittelun kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä jatkettiin osaamis pohjan vahvistamiseksi.</p> <p>Hallitusohjelman (2019) puolustuspolitiikkaa koskevien linjausten toimeenpano valmisteltiin sekä jatkettiin Valtioneuvoston puolustuselonteon (2017) toimeenpanoa. Käynnistettiin uuden puolustuselonteon valmistelut ja asetettiin puolustuselonteon poikkihallinnollinen valmisteluryhmä.</p> <p>Aluevalvonnan, yleisen asevelvollisuuden ja naisten vapaaehtoisen asepalveluksen ohjaamiseen osallistuttiin ja kehitettiin aktiivisesti vapaaehtoista maanpuolustuskoulutusta. Kyberpuolustuksen suorituskykyä on edistetty kehittämällä kyberstrategian mukaista tilannekuvaa.</p>
<p>Puolustushallinnon tehtävien edellyttämä ja toimintaympäristön muutoksiin vastaava puolustuskyky.</p>	<p>Hyvä</p>	<p>Puolustuskykyä on parannettu vastaamaan toimintaympäristön muutoksia saattamalla voimaan uusi tiedustelulainsäädäntö, materiaalisella kehittämisellä, varusmiesten valmiusyksikkökoulutuksella, puolustusvoimien omilla, viranomaisyhteistyössä järjestetyillä ja monikansallisilla harjoituksilla sekä kansainvälisellä puolustusyhteistyöllä.</p> <p>Puolustuskyvyn ylläpitoa ja kehittämistä on hidastanut henkilöstön riittävyyteen ja jaksamiseen liittyvät haasteet.</p>
<p>Suomen EU-puheenjohtajakauden 1.7–31.12.2019 toimeenpano puolustushallinnon osalta.</p>	<p>Erinomainen</p>	<p>Ministeriö osallistui EU-puheenjohtajakauden valmisteluun ja toteuttamiseen EU-ministerivaliokunnan linjausten mukaisesti sekä yhteistyössä VNK:n ja UM:n kanssa. Puheenjohtajakauden valmistelut koordinoitiin kansliapäällikön asettamassa puolustushallinnon EU-tiimissä. Keskeisiin EU-pääkaupunkeihin ja -instituutioihin vaikuttamista tiivistettiin sekä tuettiin EU:n ulkoasian ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan työtä ajankohtaisen EU:n puolustusagendan toteuttamisessa.</p>

Tavoite	Arvo- sana	Analyysi
		<p>Puolustushallinnon kaksi puheenjohtajakauden prioriteettia (tekoäly puolustuksen alalla sekä hybridiuhkiin vastaaminen) saivat hyvän vastaanoton ja runsaasti näkyvyyttä. Tuleviin puheenjohtajamaihin ja EU-instituutioihin vaikutettiin, jotta Suomen puheenjohtajakaudella tehty työ jatkuisi.</p> <p>EU-puheenjohtajakauden aikana järjestettiin Euroopan puolustusrahastoa koskeva teollisuuseminaari onnistuneesti. Euroopan puolustusrahaston osalta järjestettiin useita epävirallisia kokouksia jäsenmaiden, Komission ja neuvoston sihteeristön kanssa.</p>
Hallinnonalan tavoitteiden tarkentaminen vuoden 2019 hallitusohjelmaneuvotteluihin.	Erinomainen	Hallitusneuvotteluihin valmistauduttiin tarjoamaan asiantuntijatutkimuksia ja tavoitteena oli viestiä selkeästi toimintaympäristön muutoksesta ja keinoista vastata siihen. Hallitusohjelma sisältää keskeiset linjaukset puolustuskyvyn ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi.
EU:n monivuotiseen rahoituskehyskeeseen 2021–2027 liittyvät jatkovalmistelu- ja vaikuttamistehdävät ja hallinnonalan tarpeiden yhteensovittaminen valtioneuvoston kokonaisnäkemukseen.	Tyydyttävä	Ministeriö osallistui aktiivisesti valtioneuvoston kanslian vetämään Euroopan unionin monivuotisen rahoituskehyskeeseen 2021–2027 kansalliseen valmisteluprosessiin. Hallinnonalan erityispiirteistä on viestitty selkeästi, mutta hallinnonalan näkemyksiä ei ole riittävästi yhteen sovitettu valtioneuvoston kokonaisnäkemukseen.
Monenkeskinen (EU, Nato, Nordfco, JEF, FNC ja EI2) ja kahdenvälisen (etenkin Ruotsi ja Yhdysvallat) puolustusyhteistyön kehittäminen ja hyödyntäminen (ml. nopean toiminnan joukot ja monikansalliset joukkokokonaisuudet).	Hyvä	<p>EU:n puolustusyhteistyötä on vahvistettu. Suomi osallistui joulukuussa 2017 perustetun pysyvän rakenteellisen yhteistyön (PRY) toimeenpanoon ja kehittämiseen puolustuksen vuosittaisen arvioinnin (CARD) metodologian tarkistamiseen ja ensimmäisen täyden arviointikierroksen valmisteluihin sekä Euroopan puolustusrahaston valmisteluun. Ministeriö osallistui aktiivisesti EU:n tulevan monivuotisen rahoituskehyskeeseen (2021–2027) valmisteluun erityisesti Euroopan puolustusrahaston, sotilaallisen liikkuvuuden ja Euroopan rauhanrahaston osalta.</p> <p>Aktiivista kumppanuusyhteistyötä Naton kanssa jatkettiin ja hyödynnettiin laajennettujen mahdollisuuksien (Enhanced Opportunities, EOP) -kumppanuuden tarjoamat yhteistyömahdollisuudet erityisesti 29+2 (Nato, Suomi ja Ruotsi) -formaattissa. Naton suunnit-</p>

Tavoite	Arvo- sana	Analyysi
		<p>telu- ja arviointiprosessiin (PARP) liittyvä suunnittelukysely toimeenpantiin ja maakohtainen arvio, jossa Suomen todettiin edistyneen hyvin 34 kumppanuustavoitteensa toimeenpanossa.</p> <p>Nordefco-yhteistyöhön on osallistuttu aktiivisesti ja edistetty pidemmän aikavälin ohjaustyötä osallistamalla visio-2025 -toimeenpanoon. Tarkastelujaksolla perustettiin Nordefcon kriisikonsultatiomekanismi. Osallistumista monenväliseen puolustusyhteistyöhön Iso-Britannian johtaman JEF-maaryhmän ja Saksan johtaman kehysvaltioryhmän (FNC) puitteissa jatkettiin. EI2-aloitteen ensimmäinen täysi vuosisykli oli vuonna 2019. Aloitteen käytännön työn perusteet määrittävä Terms of Reference -asiakirja hyväksyttiin EI2 puolustusministerikokouksessa. Suomi osallistui kolmen työryhmän (Working Group) toimintaan: Itämeri, Sahel sekä oikeudelliset kysymykset. Lisäksi Suomi päätti liittyä Afrikassa tapahtuvaa vaikuttamista käsittelevään työryhmään.</p> <p>Kahdenvälisen puolustusyhteistyön tiivistämistä jatkettiin Yhdysvaltojen kanssa yhteisen aiejulistuksen mukaisesti ja Ruotsin kanssa 2018 solmitun yhteisymmärryspöytäkirjan pohjalta. Kahdenvälinen puolustuspoliittinen dialogi Ranskan kanssa oli erittäin tiivistä kaikilla tasoilla sisältäen muun muassa turvallisuuspoliittikan kysymyksiä käsitelleen "Track 1.5" foorumin järjestämisen. Ison-Britannian kanssa jatkettiin puolustusyhteistyön tiivistämistä ja Iso-Britannia osallistui muun muassa tärkeimpiin Suomen monikansallisiin harjoituksiin.</p>
Suorituskykyjen kehittämistä ja huoltovarmuutta turvaava monenvälinen materiaalian yhteistoiminta erityisesti EU:n, Naton ja pohjoismaiden kanssa.	Hyvä	Materiaalian kahden- ja monenvälistä yhteistyötä on kehitetty osallistumalla aktiivisesti toimintaan Nordefcon, Naton ja EU:n puitteissa. EU:n osalta keskityttiin Komission uusien aloitteiden toimeenpanoon erityisesti selvittämällä niiden hyödyntämistä kansallisten sotilaallisen suorituskykyjen kehittämisessä sekä suomalaisen puolustusteollisuuden tukemiseen aloitteiden osalta.
Kansainvälisen avun vastaanottamista koskevien edellytysten	Hyvä	Kansainvälisen avun vastaanottamista harjoiteltiin ja siihen liittyvien toimintamallien sekä ohjeiden kehittämistä jatkettiin. Päätöksentekomenettelyiden harjoittelu valtioneuvostotasolla on keskeistä.

Tavoite	Arvo- sana	Analyysi
varmistaminen. (mm. kansainvälisen avun menettelyt, sotilaallinen liikkuvuus ja isäntämaatuki).		Osana pitkään jatkunutta ympäristöalan kolmenvälistä yhteistyötä Suomen, Ruotsin ja USA:n välillä tuotettiin 2017–2019 kansainvälisiin harjoituksiin ja operaatioihin tarkoitettu ympäristönsuojelun ohjeistus ”Environmental Tools for Military Operations”. Työ on jatkoa aiemmille kriisinhallintaoperaatioiden ympäristönsuojelun ohjeistuksille. Nyt laadittu ohjeistus tukee isäntämaatuen antamista ja kansainvälisen avun vastaanottamista. Työhön osallistuivat Puolustusvoimat ja Puolustushallinnon rakennuslaitos.
Kansainvälisen avun antamista koskevien edellytysten varmistaminen.	Hyvä	Kansainvälisen avun antamista harjoiteltiin ja siihen liittyvien toimintamallien sekä ohjeiden kehittämistä jatkettiin. Keskeistä on myös päätöksentekomenettelyiden harjoittelu valtioneuvostotasolla.
Toimintaedellytykset osallistumiselle sotilaalliseen kriisinhallintaan sekä kansainväliseen koulutus- ja harjoitustoimintaan sekä siihen liittyvä toimeenpanon ohjaus.	Hyvä	<p>Sotilaallisen kriisinhallinnan yhteistyötä kansallisten ja kansainvälisten toimijoiden kanssa on jatkettu. Vaikuttavuuden osalta pääpaino oli ISIS:n vastaisen koalition toimissa Irakissa ja Naton Resolute Support -operaatioissa Afganistanissa.</p> <p>Kansainväliseen koulutus- ja harjoitustoimintaan (muun muassa Suomen isännöimä Bold Quest) ja nopean toiminnan joukkoihin osallistumista jatkettiin sekä varmistettiin niiden hyödyntäminen Suomen puolustuskyvyn ylläpitämiseksi, kehittämiseksi ja osoittamiseksi. Osallistumista NRF:n valmiusvuoroihin jatkettiin aiempien TP-UTVA:n linjausten mukaisesti. Varainhoitovuonna valmiusvuoroon asetettiin maavoimien jääkäryksikkö. Valmisteluja Merivoimien Katanpää-luokan miinantorjunta-aluksen ja rannikkojääkäryksikön asettamiseksi NRF-valmiuteen vuodeksi 2020 jatkettiin. EU:n taisteluosastojen osalta jatkettiin valmisteluja osallistumiseksi Saksan johtamaan taisteluosastoon vuoden 2020 jälkipuoliskolla.</p> <p>Valtionjohtoa pidettiin tietoisena sotilaallisesta kriisinhallinnasta sekä kansainväliseen koulutus- ja harjoitustoimintaan osallistumisesta vuonna 2016 määritellyn toimintamallin mukaisesti. Puolustusvoimien vuoden 2020 kansainvälisen harjoitustoiminnan suunnitelma hyväksyttiin.</p>

Tavoite	Arvo- sana	Analyysi
		Ministeri teki päätöksen, jonka mukaisesti myös sotilaallisessa kriisinhallintatehtävässä palvelevalle reserviläiselle maksetaan kouluttautumisrahaa kansainvälisen osaamisen edistämiseksi. Päätös tulee voimaan 1.1.2020.
Puolustuksen kriittisen osaamis- pohjan ylläpitoa ja kehittämistä tukevan kansallisen yhteistoimin- nan vahvistaminen.	Erinomai- nen	Puolustusministeriö ja Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) kesken on sovittu keskeiset kansalliset periaatteet ja kehittämissuhteudet maanpuolustuksen kriittisen osaamis- pohjan turvaamisesta ja sitä koskeva asiakirja on julkaistu TEM julkaisusarjassa (2019:25)
Kahdenvälisen puolustusmateri- aaliyhteistyön syventäminen ja monipuolistaminen erityisesti Yh- dysvaltojen, Ruotsin ja Norjan kanssa).	Hyvä	Vuoden aikana on kiinnitetty erityistä huomiota yhteistyöhön Nor- jan kanssa. Yhdysvaltojen ja Ruotsin kanssa on jatkettu aktiivista ja tiivistä kahdenvälisestä puolustusmateriaalialan yhteistyötä. Val- tiosopimus Suomen ja Yhdysvaltojen välisestä puolustusmateri- aaliyhteistyöstä saatettiin voimaan.
Materiaalipoliittisten linjausten toteuttaminen keskeisten hank- keiden ja kehittämissuhteiden toimeenpanossa.	Hyvä	Puolustusministeriön ja Puolustusvoimien yhteistoiminnassa on varmistettu kehittämissuhteiden valmistelu läpinäkyvästi, tehok- kaasti ja taloudellisesti sekä ottaen huomioon muut oleelliset seu- rannaisvaikutukset. Erityistä huomiota on kiinnitetty maavoimien vanhenevan kaluston korvaamiseen. Hankkeiden ja hankintojen suunnittelussa sekä päätöksenteossa on huomioitava koko elin- jakson kustannukset ja kokonaisvaikutukset resurssien käyttöön.
Suomen puolustuksen teollisen ja teknologisen osaamisen sekä kykyjen kehittäminen erityisesti teknologioiden osalta sotilaalli- sen huoltovarmuuden turvaa- miseksi.	Hyvä	Erityistä huomiota on kiinnitetty huoltovarmuuskriittisiin alueisiin Suomen teknologisen ja teollisen perustan turvaamista koskevan Valtioneuvoston periaatepäätöksen ja huoltovarmuuden turvaa- misesta annetun valtioneuvoston periaatepäätöksen (2018) mu- kaisesti keinona muun muassa SEUT 346 alaiset hankinnat ml. HX-hanke ja sen teollisen yhteistyön velvoite. Ministeriö julkaisi ”Kyberpuolustuksen kehittämisen strategiset lin- jaukset”, jossa linjattiin kyberpuolustukseen liittyvän teknologian tavoitteet.

Tavoite	Arvo- sana	Analyysi
Kansainvälistä turvallisuutta ja sotilaallista huoltovarmuutta tukeva puolustustarvikkeiden vientivalvonta.	Hyvä	Ulko- ja turvallisuuspoliittisen harkinnan lisäksi osana puolustustarvikkeiden vientilupien kokonaisharkintaa erityistä huomiota on kiinnitetty luvittavan viennin merkitykseen sotilaalliselle huoltovarmuudelle. Vuoden aikana otettiin käyttöön vientivalvonnan sähköinen asiointijärjestelmä.
Hallinnonalan toimintaedellytyksiin vaikuttavien keskeisten lainsäädäntöhankkeiden valmistelu ja toteuttaminen.	Erinomainen	<p>Sotilastiedustelua koskeva uusi lainsäädäntö tuli voimaan 1.6.2019. Vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen kehittämistä koskevat lainmuutokset muutokset vahvistettiin 5.7.2019.</p> <p>Lait sotilasvirkojen kelpoisuusvaatimusten tarkentamisesta tulivat voimaan 1.7.2019. Laeissa säädetään Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen sotilasvirkaan sekä upseerin virkaan johtaviin opintoihin ja rajavartijan peruskurssille valittavan henkilön kelpoisuusvaatimuksista.</p> <p>Lait kansallisen turvallisuuden varmistamisesta kiinteistönomistuksissa vahvistettiin 29.3.2019. Lainsäädäntökokonaisuuteen kuuluvat muun muassa EU- ja ETA-alueen ulkopuolisten kiinteistönhankintoja koskeva lupamenettely, strategisten alueiden läheisyydessä sovellettava valtion etuostolaki sekä uusi kokonaisturvallisuuden tarpeita palveleva lunastuslaki. Lait tulevat voimaan 1.1.2020.</p> <p>Laki Jehovan todistajien vapauttamisesta asevelvollisuuden suorittamista eräissä tapauksissa annetun lain kumoamisesta ja laki henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa tulivat voimaan 1.4.2019.</p> <p>Tasavallan presidentti hyväksyi 29.3.2019 vastavuoroisista puolustushankinnoista Suomen ja Amerikan Yhdysvaltojen välillä tehdyn sopimuksen ja vahvisti lain vastavuoroisista puolustushankinnoista Amerikan Yhdysvaltojen kanssa tehdystä sopimuksesta sekä lain Suomen ja Amerikan Yhdysvaltojen välillä vastavuoroisista puolustushankinnoista tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain kumoamisesta.</p>

Tavoite	Arvo- sana	Analyysi
		<p>Hallitus antoi 28.11.2019 eduskunnalle esityksen HE 92/2019 Suomen, Norjan ja Ruotsin hallitusten välisestä huoltovarmuudesta Tanskan, Suomen, Norjan ja Ruotsin hallitusten väliseen puolustusmateriaalialaa koskevaan yhteistyösopimukseen liitetyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laiksi Tanskan, Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä puolustusmateriaalialan teollisuuden yhteistyön tukemisesta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain 1 ja 3 §:n muuttamisesta. Liitesopimus huoltovarmuudesta on luonteeltaan valtiosopimus, jossa sovitaan huoltovarmuuden järjestelyistä, kehittämisestä ja käytännön toimenpiteistä. Sopimus edistää puolustusalan huoltovarmuutta Suomen Ruotsin ja Norjan välillä.</p>
<p>Strategisten suorituskykyhankkeiden kokonaisuuden hallinta.</p>	<p>Hyvä</p>	<p>Puolustushallinto on puolustusministeriön johdolla hallinnut strategisten hankkeiden kokonaisuutta, sen valmistelua ja ylläpitänyt eheää tilannekuva. Ministeriö on viestinyt aktiivisesti hankkeiden etenemisestä niin valtioneuvostolle, eduskunnalle kuin kansalaisillekin.</p> <p>Valtioneuvosto teki puolustusministerin esityksestä päätöksen Laivue 2020 neljän aluksen ja taistelujärjestelmän hankinnoista ja valtuutti puolustusvoimat solmimaan laivarakennus- sekä taistelujärjestelmän hankintasopimukset. Ministeriö solmi hankintaan liittyvän teollisen yhteistyön (IP) sopimuksen. Hanke on suunniteltua alkuperäistä aikataulua noin vuoden myöhässä, mutta aikataulu mahdollistaa edelleen laivueen suorituskykyjen käyttöönoton tavoiteaikataulussa. Hankkeessa on siirrytty suunnittelu- sekä rakennusvaiheeseen.</p> <p>HX-hanke etenee suunnitellusti. Ministeriö on valtuuttanut Puolustusvoimat lähettämään tarkentavan tarjouspyynnön kaikille tarjoajille. Tarkentavaa tarjouspyyntöä edelsi kaikkien tarjoajien kanssa käydyt kolme neuvottelukierrosta. Ministeriö on vastannut teollisen yhteistyön kokonaisuudesta. Lokakuussa 2019 tarjoajille lähetettiin tarkentava tarjouspyyntö. Tarkentavaa tarjouspyyntöä seuraavassa neuvotteluvaiheessa määritellään lopullisten hankintakokonaisuuksien sisällöt tarjoajien kanssa. Tämä neuvottelu-</p>

Tavoite	Arvo- sana	Analyysi
		vaihe päättyy syksyllä 2020, johon mennessä valmistajille lähetetään lopulliset tarjouspyynnöt. Valtioneuvosto tekee päätöksen Hornet-kaluston seuraajasta vuonna 2021.
Toimintaedellytykset hallinnon-alan henkilöstöjärjestelmän ja asevelvollisuuden ylläpidolle ja kehittämiseksi pitkäjärjenteisesti.	Hyvä	<p>Varusmiesten päivärahojen ja reserviläisten päivärahan korottaminen on hyväksytty 1.1.2020 alkaen. Lisäksi on korotettu Puolustusvoimien ulkopuolelta palkatuille sotilaallisessa kriisinhallintakoulutuksessa oleville suoritettavaa työansion menetyksen korvauksena maksettavaa päivärahaa. Asetus on astunut voimaan 1.4.2019.</p> <p>Varusmiesten koulutuksessa on saavutettu tavoite 2,5 kouluttajaa/kouluttava joukkue.</p> <p>Yhteistyössä puolustusvoimien ja järjestöjen kanssa on valmisteltu kriisinhallintaveteraaniohjelman uudet tavoitteet toimeenpantaviksi vuosille 2020-2023.</p> <p>Hallinnonalan palkkaliukuman rajoittamiseksi tarvittavien sopeuttamistoimien toimeenpanoa on seurattu.</p> <p>Tapaturman ja palvelussairausten korvaamisesta kriisinhallinta-tehtävässä annetun lain ja sen soveltamisen edelleen kehittämiseen on osallistuttu yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön, Valtiokonttorin ja puolustusvoimien kanssa.</p>
Kiinteistö- ja ympäristöalan kehittämislinjausten toteuttaminen puolustuselonteon ja hallinnon-alan strategioiden mukaisesti.	Hyvä	Puolustushallinnon kiinteistöjärjestelmän uudistaminen aloitettiin tehtyjen asiantuntija- ja virkamiesselvitysten sekä hallitusohjelmakirjauksen pohjalta siten, että kiinteistöjen omistajuuden hallinta ja kiinteistöjen ylläpito järjestetään yhden strategisen kumppanin, Puolustuskiinteistöjen kautta ja kiinteistöhallinnan strateginen painopiste siirretään normaaliolojen toiminnasta poikkeusoloihin varautumiseen. Puolustuskiinteistöjen perustamisen ja vuokrajärjestelmän soveltamisen tavoitteena on nimellisten toimitilakustannusten alentaminen vuoteen 2035 mennessä siten, että toimitilakustannuksien suhteellinen osuus sotilaallisen maanpuolustuksen menoista ei kasva nykyisestä.

Tavoite	Arvo- sana	Analyysi
		<p>Lait kansallisen turvallisuuden varmistamisesta kiinteistönomistuksissa vahvistettiin. Lakikokonaisuuden keskeinen elementti on vaatimus EU- ja ETA-alueiden ulkopuolisten ostajien kiinteistöostojen luvanvaraisuudesta Suomessa. Tarvittaessa ministeriöllä on mahdollisuus puuttua sellaiseen kiinteistöhankintaan, jonka voidaan katsoa vaarantavan kansallista turvallisuutta. Lisäksi valtio saa etuosto-oikeuden laissa määritellyillä suojavyöhykkeillä Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen toimintojen läheisyydessä sekä oikeuden lunastaa kiinteistöjä valtion omistukseen, mikäli kansallinen turvallisuus sitä edellyttää. Lakien voimaantulon myötä puolustusministeriölle tuli uusia viranomaistehtäviä, joiden toimeenpano valmisteltiin vuoden aikana.</p> <p>Puolustushallinnon toimitilojen energiatehokkuutta on edistetty erillisellä projektilla ja osoittamalla siihen tuottavuusmäärärahaa. Puolustushallinto on saavuttanut merkittäviä päästövähennyksiä suunnitelmallisen energia- ja ilmastotyön kautta. Kestävää kehitystä on edistetty osallistumalla Agenda 2030 kansalliseen toimeenpanoon.</p> <p>Ympäristöalan kansainvälinen yhteistyö on ollut aktiivista. Suomi on toiminut EU-maiden puolustushallintojen epävirallisen yhteistyöfoorumin DEFNETin varapuheenjohtajamaana. Vuoden aikana valmistui kaksi merkittävää kansainvälisinä yhteistyöhankkeina laadittua ympäristönsuojeluohjeistuskokonaisuutta, toinen raskaiden aseiden harjoitustoimintaa (FIN-NOR-DK-SWE-USA-CAN) ja toinen sotaharjoituksia ja sotilasoperaatioita (FIN-SWE-USA) koskien.</p>
Ministeriön yhteisen tilannetietoisuuden ja ennakointitoiminnan kehittäminen.	Tyydyttävä	<p>Puolustusministeriön päivystysohjeet on päivitetty. Valmiussuunnitelman päivitys eteni suunnitellusti ja se vahvistetaan vuoden 2020 loppuun mennessä.</p> <p>Ministeriön ennakointitoiminnan kehittäminen on käynnistetty sisäisellä koulutushankkeella.</p>

Tavoite	Arvo- sana	Analyysi
Hallinnonalan tietohallinnon toimintaedellytysten kehittäminen ja ohjausmallin uudistaminen.	Tyydyttävä Hyvä	Puolustushallinnon yhteistyönä on valmisteltu tietohallinnon ohjaus- ja koordinaatioryhmän uusi toimintamalli ja kokouskäytännöt. Puolustusvoimien ERP-hankeen tueksi on laadittu malli hyötyjen arviointia varten.
Hallinnonalan digitalisaatiokonseptin mukaisten toimenpiteiden käynnistäminen.	Hyvä Hyvä Välttävä	Tietoisuutta digitalisaation mahdollisuuksista lisättiin muun muassa osallistamalla Aurora AI -hankkeeseen sekä järjestämällä oma tekoälyiltapäivä johdolle. Tekoälyn käyttöön liittyen laadittiin hallinnonalan tekoälyselvitys ja tavoitteenasettelu. Hallinnonalan digikonsepti julkaistiin painettuna ja verkossa kolmena kieliversiona. Hallinnonalan tietokonseptityö käynnistettiin.
Kokonaisturvallisuuden yhteensovittaminen ja kehittäminen yhteiskunnan turvallisuusstrategian periaatteiden mukaisesti.	Hyvä	Turvallisuuskomitean sihteeristö kokosi ministeriöiden, Huoltovarmuuskeskuksen ja järjestöjen varautumiseen liittyvät havainnot Yhteiskunnan turvallisuusraporttiin. Raportti esiteltiin eduskunnan valiokunnille. Raportista saatuihin havaintoihin perustuen päätettiin muun muassa valtionhallinnon VALHA2020-harjoituksen painopisteistä. Turvallisuuskomitean sihteeristö järjesti varautumisfoorumien kokouksen. Säännöllisten kokousten lisäksi pidettiin skenaarioharjoitus Turvallisuuskomitean jäsenille ja valmiuspäälliköille. Ministeriöiden valmius- ja varautumishenkilöstölle järjestettiin suunnittelukoulutusta Maanpuolustuskorkeakoulun tukemana. Koulutuksen tuloksia hyödynnetään VALHA2020-harjoituksessa. Turvallisuuskomitean sihteeristö toteutti myös ennakointiseminaarin, jonka työn tuloksia hyödynnetään Yhteiskunnan turvallisuusraportissa.
Suomen kyberturvallisuusstrategian päivittäminen.	Hyvä	Turvallisuuskomitea valmisteli Suomen Kyberturvallisuusstrategian, jonka valtioneuvosto hyväksyi periaatepäätöksenä. Strategian kolme painopistettä ohjaavat kyberturvallisuuden kansainvälistä toimintaa, johtamista ja osaamisen kehittämistä. Strategian

Tavoite	Arvo- sana	Analyysi
		perusteella laaditaan kyberturvallisuuden kehittämisselma, joka kytetään muuhun resurssisuunnitteluun. Johtamista ja koordinaatiota parannetaan perustamalla kyberturvallisuusjohtajan virka Liikenne- ja viestintäministeriöön. Turvallisuuskomitea tukee Kyberturvallisuusjohtajan työtä kyberturvallisuuden kehittämisselman laadinnassa.

1.2.2 Siirto- ja sijoitusmenojen vaikuttavuus

Ministeriö jakoi maanpuolustusjärjestöille vuoden 2019 talousarviossa momentille 27.10.50 (Maa puolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen) myönnettyä määrärahaa yhteensä 2,152 milj. euroa. Jakopäätöksen mukaisesti määrärahaa saa käyttää:

1. Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemiseen
2. Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle (MPK) myönnettävään valtionavustukseen sille laissa vapaaehtoisesta maanpuolustuskoulutuksesta (556/2007) säädettyjen julkisten hallinto-tehtävien hoitamisesta aiheutuviin toimintamenoihin ja
3. kaatuneiden muiston vaalimistyöstä aiheutuviin menoihin.

Määrärahasta 1,904 milj. euroa oli valtionavustusta Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle (MPK) laissa vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta (556/2007) 7 §:n 1 momentissa säädettyjen julkisten hallintotehtävien hoitamisesta aiheutuviin toimintamenoihin.

Toiminnallisen tehokkuuden tietojen vertailu edelliseen vuoteen ei ole mahdollista, koska osa tunnusluvuista muuttui puolustusministeriön ja MPK:n välisessä tulossopimuksessa.

Taulukko 2: Valtionavustuksen käytön toiminnallinen tehokkuus.

	Tavoite 2019	Toteuma 2019	Ero %
Taloudellisuus			
Vuosikustannukset / koulutusvrkmäärä euroa	56	58	+4
MPK:n julkisten hallintotehtävien SOTVA-koulutuksen vuosikustannukset / ko. toiminnan koulutusvuorokausimäärä (euroa)			
Tuottavuus			
Koulutusvrkmäärä / HTV-määrä (vrk)	1 478	1 571	+6
MPK:n julkisten hallintotehtävien mukaisen SOTVA-koulutuksen koulutusvuorokausimäärä / ko. toimintaan kohdistettu MPK:n palkatun henkilöstön henkilötyövuosimäärä (vrk)			
Tuotokset ja laadunhallinta			
MPK:n julkisena hallintotehtävänä järjestetyn SOTVA-koulutuksen koulutusvuorokausimäärä (vrk)	34 000, josta naisia 5 500	32 997, joista naisia 4 406	-3 -20
MPK:n koulutuksen laadun parantamiseksi annettavan kouluttajakoulutuksen määrä koulutuspäivinä (vrk)	5 000	3 700	-26
MPK:n kurssityytyväisyys (oppilastyytyväisyys) asteikolla 1–5	4,00	4,47	+12
Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen			
Työtyytyväisyys asteikolla 1–5	4,3	4,07	-5

* SOTVA-koulutus: Sotilaallisia valmiuksia palveleva koulutus.

1.3 Toiminnallinen tehokkuus

1.3.1 Toiminnan tuottavuus

Vuoden 2019 tulostavoiteasiakirjassa tuottavuudelle on asetettu tulostavoite, joka perustuu ministeriön henkilötyövuosien kokonaismäärään ja jakautumiseen ministeriön toiminnoille. Ministeriön henkilötyövuosien kokonaismäärä on noussut hieman (+1 htv). Toteuma on kolme henkilötyövuotta vähemmän kuin arvioitu kokonaismäärä.

Taulukko 3: Henkilötyövuodet toimintoalueittain.

Toimintoalue	HTV 2017	HTV 2018	HTV-tavoite 2019	HTV 2019
Puolustuspolitiikka (ydintoiminnot)				
Puolustuspoliittinen vaikuttaminen	16	26	21	23
Puolustuskyvyn ylläpito ja kehittäminen	21	18	41	19
Puolustuskyvyn käyttö	9	8	6	7
Ohjaustoiminnot				
Yhteiskuntapolitiikan strategiat ja seuranta	15	13	7	17
Toimialan ohjaus ja toiminta- ja taloussuunnittelu sekä seuranta	42	40	28	44
Lainsäädännön valmistelu ja seuranta	12	14	14	12
EU- ja kansainväliset asiat ¹	17	10	4	11
Muut ministeriökohtaiset eritystehtävät	2	5	17	2
Yhteensä	134	134	138	135

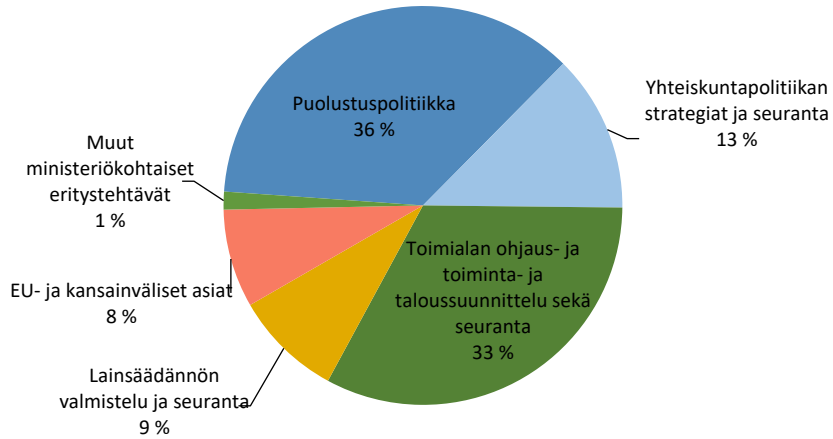
¹ Valtiokonttori on ohjeistanut ensisijaisesti kohdentamaan tehdyn työn sisällön mukaan ydin ja ohjaustoimintoihin EU-asiat toiminnon sijaan.

Eniten työaikaa on kulunut puolustuspolitiikkaan 36 % (2018: 39 %), joka sisältää myös Suomen EU-puheenjohtajakauden valmisteluun ja toteuttamiseen käytettyä työaikaa. EU-puheenjohtajakauden henkilötyövuodet ovat kuitenkin pääosin EU- ja kansainväliset asiat -toiminnolla. Suomen EU-puheenjohtajakaudella onnistuttiin nostamaan EU:n puolustusagendalle uusia ja tärkeitä teemoja, kuten hybridiuhkat, uudet teknologiat ja ilmastonmuutos.

Toiseksi eniten työaikaa 33 % (2018: 29 %) käytettiin hallinnonalan ohjaus-, toiminta- ja taloussuunnitteluun sekä seurantaan. Tämän toimintoalue sisältää strategiatyötä, tulosohjausta, materiaalivoimavarojen hallintaa ja ohjausta, yhdyskunta- ja ympäristöasioita, hallinnonalan talous-, henkilöstö-, tietohallinnon ohjausta sekä suunnittelua. Toimintoalueeseen käytetty henkilötyövuosimäärä on kasvanut (+ 4 htv), joka aiheutuu muun muassa uuden hallitusohjelman valmistelusta ja toimeenpanon aloittamisesta. Hallitusneuvotteluiden asiantuntijatuki toteutettiin erinomaisesti. Hallitusohjelma sisältää keskeiset linjaukset puolustuskyvyn ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi.

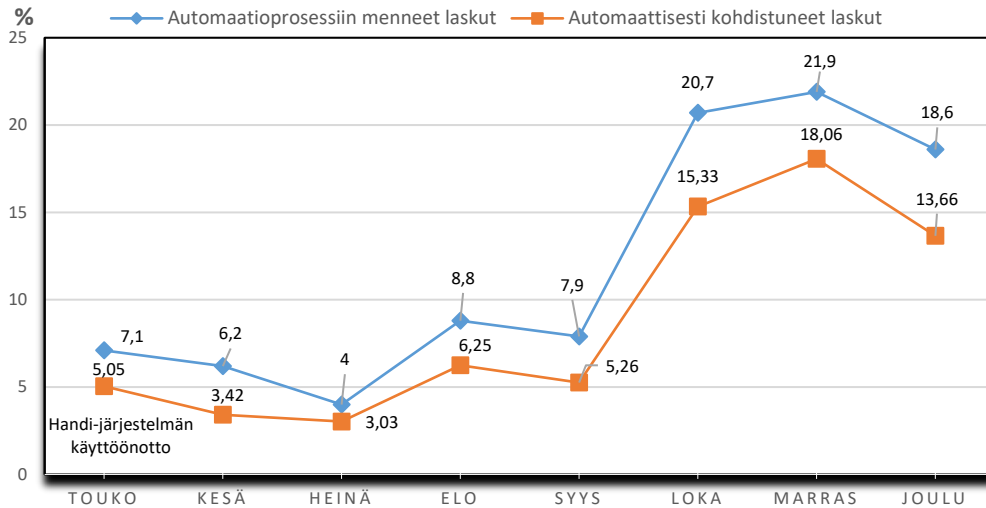
Varainhoitovuonna käynnistynyt puolustusselonteon valmistelu näkyy ohjaustoimintojen yhteiskuntapolitiikan strategiat ja seuranta -toiminnolla. Muihin toimintoihin käytetty työmäärä on vähentynyt edellisvuodesta ja siirtynyt muihin ydin- ja ohjaustoimintoihin.

Kaavio 1: Henkilötyövuosien jakautuminen.

Hankintojen keskitetty ja kustannustehokas toteuttaminen (Handi-järjestelmä)

Kaavio 2: Ostolaskujen automaatioasteen kehitys.

1.3.2 Toiminnan taloudellisuus

Ministeriön määrärahojen käyttö muodostui pääosin toimintamäärärahasta. Ministeriö on käyttänyt toimintamäärärahaa 14,660 milj. euroa. Henkilöstön virkaspalkkoihin on käytetty 10,135 milj. euroa ja muihin menoihin 4,525 milj. euroa. Toimintamäärärahaa siirtyi seuraavalle vuodelle yhteensä 4,403 milj. euroa, joka oli 1,352 milj. euroa enemmän (+44 %) kuin varainhoitovuodelle 2018 siirtynyt erä. Toimintamäärärahoista osa siirtyi sidottuna.

Taulukko 4: Puolustusministeriön talousarviomäärärahojen käyttö (1 000 €) (pl. arvonnäkömenot).

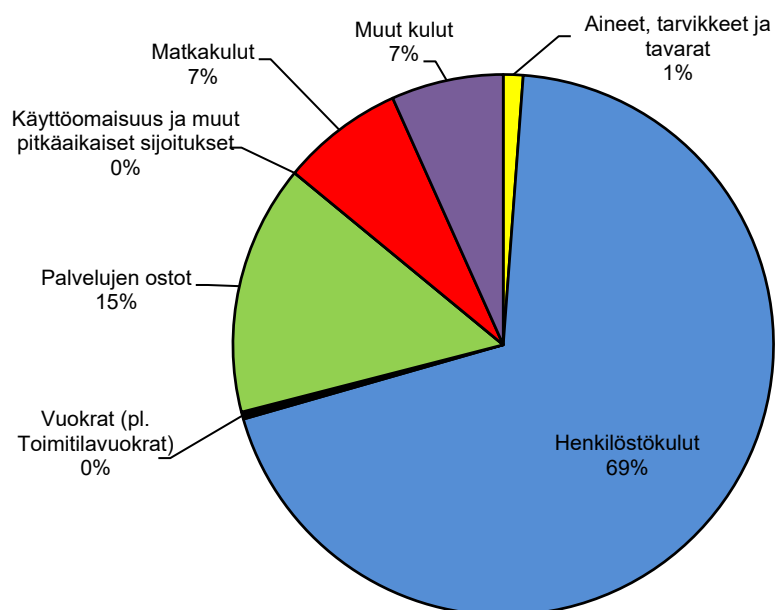
	Käyttö 2017	Käyttö 2018	Siirtynyt vuodelta 2018	TA+LTA:t 2019	Käytet- ävissä 2019	Käyttö 2019	Käytön muutos % 2018–2019	Siirtyy vuodelle 2020
Puolustusministeriön toimintamenot	15 213	14 188	3 051	16 012	19 063	14 660	+ 3	4 403
Puolustusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha	50	20	120	210	330	185		145
Puolustusmateriaalihankinnat	-	500	-	553	553	331	-34*	222
Puolustusvoimien toimintamenot	348	152	-	-	-	-	-	-
Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen	2 029	2 029	-	2 152	2 152	2 152	+6	-
Suomen EU-puheenjohtajuus	-	44	16	159	175	154		21
Osaamisen kehittäminen	5	6	-	7	7	7	+17	-
Valtion ICT:n ohjaus ja kehittäminen	-	50	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	17 645	16 989	3 187	19 093	22 280	17 489	+3	4 791

* Strategisten hankkeiden ulkoinen auditointi siirrettiin maksettavaksi Puolustusvoimien toimintamenoilta Puolustusmateriaalihankinnat momentille. Käytön muutoksen laskemisessa on yhdistetty näiden momenttien käyttö.

Määrärahoja koskevat tarkemmat analyysitiedot on esitetty alaluvussa 1.6.1 Rahoituksen rakenne.

Toimintamäärärahan käyttö jakautuu kuluerittain siten, että selvästi suurin kuluerä on henkilöstökulut (69 %). Seuraavaksi suurimmat kuluerät ovat palveluiden ostot (15 %) ja matkakulut (7 %).

Kaavio 3: Toimintamäärärahan käytön jakautuminen (%) kuluerittain.

Toimintamenojen bruttokäyttö (pl. tuotot) menolajeittain on kasvanut edellisen vuoden verrattuna (+3 %). Määrärahan käytön kasvu johtuu pääosin palkkamenojen kasvusta. Varsinainen tilinpäätösanalyysi on ala-luvussa 1.6, joka sisältää tiedot kaikista ministeriön käytössä olevista momenteista.

Taulukko 5: Toimintamenojen bruttokäyttö euroina (1 000) kuluerittäin.

	Toteuma 2017	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Muutos % 2018–2019
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	406	237	174	-27
Henkilöstökulut	9 732	9 906	10 224	+3
Vuokrat (pl. toimitilavuokrat)	92	94	63	-33
Palvelujen ostot	3 011	2 191	2 206	+1
Käyttöomaisuus ja muut pitkäaikaiset sijoitukset	-	-	-	-
Matkakulut	1 147	983	1 080	+10
Muut kulut (sis. sisäiset kulut)	899	859	988	+15
Yhteensä	15 287	14 270	14 735	+3

Aineisiin, tarvikkeisiin ja tavaroihin käytettiin 0,174 milj. euroa ja käyttö väheni edelliseen vuoteen verrattuna 27 %.

Toimintamenojen suurin kuluerä oli henkilöstökulut, jotka olivat yhteensä 10,224 milj. euroa. Kasvua edelliseen vuoteen verrattuna oli 0,318 milj. euroa (+3 %). Virkasuhdepalkat ja palkkiot (ml. ulkopuolisten palkkiot) olivat 8,687 milj. euroa (2018: 8,381 milj. euroa) ja työnantajamaksut olivat 1,537 milj. euroa (2018: 1,524 milj. euroa). Kasvu johtuu yleiskorotuksesta (1,1 %), virastoerästä (0,75 %), palkkaliukumarajoitteiden poistuman jälkeisestä palkkaliukuman vähäisestä kasvusta sekä normaalista vaihteluista matkapäiväkorvauksissa ja ulkopuolisten palkkioissa.

Ministeriön muut vuokratkulut (pl. toimitilavuokrat) vähenivät ollen 0,063 milj. euroa (-33 %). Kululaji sisältää muun muassa kokouksien ja seminaarien tilavuokria.

Palveluiden ostoihin käytettiin 2,206 milj. euroa (+1 %). Palveluiden ostojen suurin kuluerä oli asiantuntija- ja tutkimuspalvelut 1,122 milj. euroa ja ne ovat pysyneet edellisen vuoden tasolla. Asiantuntija- ja tutkimuspalveluiden suurin kuluerä oli tutkimushankkeiden maksatukset (0,927 milj. euroa). Tutkimushankkeiden maksatuksia siirtyi seuraavalle vuodelle sopimuksin ja tutkimussuunnitelmaan sidottuna yhteensä 0,673 milj. euroa. Osa tutkimushankkeista ajoittui aiemmasta poiketen kahdelle vuodelle, mikä kasvatti sidottuna siirtyviä tutkimusmäärärahoja.

Matkakulut ovat kasvaneet 10 %. Muihin matkustuspalveluihin, kuten majoitukseen, matkalippuihin, palvelumaksuihin ja taksimatkoihin käytettiin 0,928 milj. euroa (+10 %). Päivärahoja maksettiin 0,128 milj. euroa (+9 %) ja kilometrikorvauksia 0,024 milj. euroa (+29 %). Matkakuluja kasvatti muun muassa EU-puheenjohtajakausi, vaikka suurin osa matkoista maksettiin valtioneuvoston kanslian myöntämästä määrärahasta.

Matkapäiviä oli yhteensä 161 enemmän kuin edellisenä vuonna. Kotimaassa tehtiin 105 matkapäivää enemmän ja ulkomailla 56 matkapäivää enemmän kuin edellisenä vuonna.

Taulukko 6: Kotimaan ja ulkomaan matkapäivät.

	Toteuma 2017	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Muutos % 2018–2019
Kotimaan matkapäivät	1 269	1 174	1 279	+9
Ulkomaan matkapäivät	1 913	1 849	1 905	+3
Yhteensä	3 182	3 023	3 184	+5

Muihin kuluihin käytettiin 0,988 milj. euroa (+15 %). Suurin kuluerä (pl. matkakulut) oli jäsenmaksut ulkomaille ollen 0,686 milj. euroa (+9 %). Muihin kuluihin on yhdistetty myös sisäiset kulut, jotka ovat yhteistoiminnan kustannusten korvauksia 0,124 milj. euroa ja tutkimushankkeiden yhteisrahoitteisen toiminnan rahoitusosuuksia 0,051 milj. euroa. Sisäisiin kuluihin on kirjattu muun muassa tutkimushankkeisiin liittyvää yhteistoimintaa ja yhteisrahoitteista toimintaa (0,088 milj. euroa) sekä Puolustusvoimilta ostettua asiantuntijapalvelua.

Kustannusten jakautuminen ydin- ja ohjaustoiminnoille

Toimintoalueiden kokonaiskustannukset kasvoivat yhteensä 0,931 milj. euroa (+5 %). Ministeriön erillis- ja yhteiskustannukset kasvoivat 0,559 milj. euroa (+4 %) ollen 15,655 milj. euroa. Ministeriön laskennallinen osuus valtioneuvoston hallintoyksikön (VNHY) vastuulla olevista yhteiskustannuksista kasvoi 0,371 euroa (+12 %) ollen 3,447 milj. euroa (2018: 3,076 milj. euroa). VNHY:n laskennalliset kustannukset kasvoivat tieto- sekä tila- ja turvallisuustoimialalla 0,414 milj. euroa (+15 %). Tietotekniikka kustannusten kasvu aiheutui osittain ministeriöiden välisten kustannuslaskennan jakoperusteiden muutoksesta. Ministeriön laskennallinen osuus VNHY:n kustannuksista laskivat muissa palveluissa sekä valtioneuvoston yhteinen kehittäminen ja VNHY:n johto -toimialoilla 0,042 milj. euroa (-12 %)

Ministeriön kustannuksista suurin osa aiheutui puolustuspolitiikan (36 %) toiminnoista, jotka jakaantuvat puolustuspoliittiseen vaikuttamiseen, puolustuskyvyn ylläpitoon ja kehittämiseen ja puolustuskyvyn käyttöön. Toiseksi eniten kustannuksia aiheutti ministeriön toimialan ohjaus sekä toiminta- ja taloussuunnittelu ja seuranta (29 %). Kustannukset ovat pääosin aiheutuneet henkilöresursseista ko. toiminnoissa. Toimintojen kustannuksilla aikaansaatu vaikuttavuutta on arvioitu luvussa 1.2.1.

Taulukko 7: Toimintoalueiden bruttokustannukset (1 000 euroa).

	Toteuma PLM/VNHY 2017	Toteuma PLM/VNHY 2018	Toteuma PLM 2019	Toteuma VNHY 2019	Toteuma PLM/VNHY 2019	Muutos % PLM/VNHY 2018–2019	Osuus % PLM/VNHY 2019
Puolustuspolitiikka (ydintoiminnot)							
Puolustuspoliittinen vaikuttaminen	2 400	3 405	2 719	587	3 306	-3	17
Puolustuskyvyn ylläpito ja kehittäminen	2 930	2 752	2 292	485	2 777	+1	15
Puolustuskyvyn käyttö	1 056	1 068	678	179	857	-20	4
Ohjaustoiminnot							
Yhteiskuntapolitiikan strategiat ja seuranta	3 032	2 486	2 655	434	3 089	+24	16
Toimialan ohjaus, toiminta- ja taloussuun. sekä seuranta	4 932	4 676	4 467	1 124	5 590	+20	29
Lainsäädännön valm. ja seur.	1 354	1 450	968	306	1 275	-12	7
EU- ja kansainväliset asiat	2 613	1 707	1 550	281	1 831	+7	10
Muut erityistehtävät	370	628	326	51	378	-40	2
Yhteensä	18 687	18 172	15 655	3 447	19 103	+5	100

* Tukitoimintojen kustannusten kohdistamisessa on käytetty ydin- ja ohjaustoimintojen henkilötyövuosia.

* Nimellinen korkokustannus 2017:0,0 %, ja 2018: 0,0 %, 2019: 0,3 %.

* VNHY-kustannustietojen jako on tehty edellisten vuosien mukaisesti pl. tietotekniikkakustannusten jako, joka on muutettu aiheutamisperiaatteen mukaiseksi aiemman htv-kohdennuksen sijaan.

1.3.3 Maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus

Julkisoikeudellisen maksullisen toiminnan tuotot kertyivät puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetuksesta annetussa lain (242/1990) 2 §:ssä tarkoitettuista puolustusministeriön myöntämistä maastavientiluvista perityistä maksuista. Myönnettyjen lupien määrä nousi 6 %, mikä vaikutti julkisoikeudellisten maksullisten tuottojen vähäiseen kasvuun.

Taulukko 8: Puolustusministeriön maksullisen toiminnan tuotot.

	Toteuma 2017	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Muutos % 2018–2019
Tuotot maksuperustelain mukaisista julkisoikeudellisista suoritteista	46 830	54 230	56 070	+3
Yhteensä	46 830	54 230	56 070	+3

1.3.4 Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus

Puolustusministeriöllä ei ollut yhteisrahoitteisen toiminnan tuottoja.

1.4 Tuotokset ja laadunhallinta

1.4.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet

Varainhoitovuonna on hyväksytty kaksi puolustuspoliittista yhteistyöasiakirjaa sekä neljä materiaalipoliittista asiakirjaa, jotka ovat luonteeltaan aiesopimuksia. Materiaalipoliittisia aiesopimuksia tehdään erityisesti niiden valtioiden kanssa, jonne suomalaisella puolustusteollisuudella kohdistuu vienninedistämisyrittämyksiä.

Taulukko 9: Yhteistyöasiakirjat ja liittymisasiakirjat.

Tuotokset	Yksikkö	Toteuma 2017	Toteuma 2018	Toteuma 2019
Kahdenväliset puolustuspoliittiset yhteistyöasiakirjat	kpl	3	3	1
Monenväliset puolustuspoliittiset yhteistyöasiakirjat	kpl	-	1	1
Kahden- ja monenväliset puolustuspoliittiset liittymisasiakirjat	kpl	3	2	-
Kahdenväliset materiaalipoliittiset yhteistyöasiakirjat	kpl	3	2	1
Monenväliset materiaalipoliittisten yhteistyöasiakirjat	kpl	-	1	3

Eduskunnalle annettiin huoltovarmuutta koskeva valtiosopimusesitys. Taulukossa on tilastoitu säädösvalmisteluun liittyvät keskeisimmät määrälliset tuotokset.

Taulukko 10: Säädosvalmisteluun liittyvät tuotokset.

Tuotokset	Yksikkö	Toteuma 2017	Toteuma 2018	Toteuma 2019
Hallituksen esitykset	kpl	2	8	1
Vahvistetut lait	kpl	16	1	32
Tasavallan presidentin asetukset	kpl	-	-	-
Valtioneuvoston asetukset	kpl	4	1	6
Puolustusministeriön asetukset	kpl	4	5	10

Taulukko 11: Keskeiset säädöshankkeet (eduskunnalle annetut hallituksen esitykset).

Toteuma 2019
Hallituksen esitys HE 92/2019 eduskunnalle Suomen, Norjan ja Ruotsin hallitusten välisestä huoltovarmuudesta Tanskan, Suomen, Norjan ja Ruotsin hallitusten väliseen puolustusmateriaalialaa koskevaan yhteistyösopimukseen liitetyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laiksi Tanskan, Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä puolustusmateriaalialan teollisuuden yhteistyön tukemisesta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain 1 ja 3 §:n muuttamisesta

Ministeriö sai yhteensä 11 eduskunnan kirjallista kysymystä. Taulukkoon on tilastoitu kansanedustajien kirjallisiin kysymyksiin laadittujen vastausten määrät.

Taulukko 12: Vastaukset eduskunnan kirjallisiin kysymyksiin.

Tuotokset	Yksikkö	Toteuma 2017	Toteuma 2018	Toteuma 2019
Saapuneet kirjalliset kysymykset	kpl	11	8	11
Vastaukset kirjallisiin kysymyksiin:				
Puolustuspolitiikka	kpl	8	8	5
Ministeriön toimialan ohjaus mm. henkilöstö ja ympäristöpolitiikka	kpl	-	-	-
Lainsäädännön valmistelu ja seuranta	kpl	-	-	-
Muut ministeriökohtaiset erityistehtävät	kpl	3	-	6
Yhteensä	kpl	11	8	11

Eduskunnassa käytiin kuultavana yhteensä 78 kertaa, joka 37 % vähemmän kuin vuonna 2018. Lisäksi on annettu 10 kpl (2018: 11 kpl) kirjallista asiantuntijalausuntoa, jotka liittyivät eduskunnassa käsiteltävinä olleisiin hallituksen esityksiin.

Taulukko 13: Eduskuntakuulemiset.

Tuotokset	Yksikkö	Toteuma 2017	Toteuma 2018	Toteuma 2019
Puolustuspolitiikka	kpl	47	45	23
Materiaalivoimavarat	kpl	8	2	8
Ministeriön toimialan ohjaus (mm. henk.poliittika sekä toiminnan ja talouden suunnittelu)	kpl	12	18	12
Lainsäädännön valmistelu ja seuranta	kpl	29	55	31
Yhteiskuntapolitiikan strategiat ja seuranta	kpl	2	3	4
Yhteensä	kpl	98	123	78

* Puolustusministerin ja kansliapäällikön eduskuntakuulemiset eivät ole mukana tilastoinnissa.

Avoimeen vuosittaiseen tutkimusmäärärahaan pohjautuen Maanpuolustuksen tieteellinen neuvottelukunta (VNA 1018/2009) esitti ja puolustusministeriö rahoitti vuonna 2019 yhteensä 63 hakemuksesta kahdeksan hanketta ja kaksi varahanketta, joiden arvo yhteensä 1,150 milj. euroa. Hankkeet toteutetaan yksi tai kaksivuotisin. Toiminnan painopisteenä on sotilaallista maanpuolustusta tukeva tieteellinen tutkimus, joka muodostaa pohjaa alan tutkimus- ja kehittämistoiminnalle sekä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Toimikauden 2019–2021 ensimmäisen haun teemat noudattivat vielä edellisen neuvottelukunnan linjauksia: puolustuksen toimintaympäristötietoisuus, ihmiset osana puolustusta, joukkoja ja asejärjestelmiä ja luonnontieteellis-teknologiset vaikutukset puolustukselle.

Määräraha-hakemuksien sisältö ja päätetty rahoitus painottuivat perinteisesti informaatioteknologian lisäksi niin fyysistä kuin verkkojen suojautumista tukeviin hanke-ehdotuksiin. Operatiivisen toiminnan tuki esimerkiksi systeemianalyysin keinoin näkyi edelleen niin toteutuneiden hankkeiden, kuin hakemusvolyymin osalta. Autonomisia piirteitä omaavat järjestelmät ja niiden hyödyntäminen puolustuksen toimintaympäristössä näkyi myös rahoitettuina hankkeina. Yhteiskuntatieteiden vaikuttavuus MATINEN verkostossa toteutui yhdessä Puolustusvoimien kanssa työpajatyöskentelyn muodossa, jonka tuloksena syntyi ennakoivaa toimintaympäristöanalyysiä.

Taulukko 14: Maanpuolustuksen tieteellisen neuvottelukunnan tutkimushankkeet.

	Toteuma 2017	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Muutos % 2018–2019
Saapuneet hakemukset	77	80	63	-21
Rahoitetut tutkimushankkeet	17	15	10	-33

Valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnan käsittelyyn valmistui yhteensä 14 esittelyä, jotka käsittelivät muun muassa materiaalihankintoja, vuokrasopimuksia, irtaimen

omaisuuden myyntiä, puolustusministeriön asetuksia maksullisiksi suoritteiksi ja Se-naatti-Kiinteistöjen toteuttamia uudisrakennus-, peruskorjaus- sekä perusparannushankkeita.

Ministerille esittelyyn edenneitä materiaalihankkeita oli 38 kappaletta. Esittelyjen määrän muutokset eivät edusta muutostrendiä tai -suuntaa, vaan ainoastaan antavat kuvan hankkeiden sen hetkisestä tilasta. Varainhoitovuoden aikana toteutuneet euro-määräisesti merkittävimmät hankintapäätökset olivat muun muassa Laivue 2020 hankinta ja ilmatorjuntaohjusjärjestelmä (ITO20).

Taulukko 15: Ministerille tehdyt materiaalihankinta-esittelyt.

Tuotokset	Yksikkö	Toteuma 2017	Toteuma 2018	Toteuma 2019
Materiaalihankintaesittelyt (yli 4 milj. euroa)	kpl	40	33	38
Raha-asiaINVALIOKUNNALLE viedyt esittelyt (yli 40 milj. euroa)	kpl	7	5	1
Yhteensä	kpl	47	38	39

* Materiaalitoimialaan liittyviä ministerille tehtäviä esittelyjä ovat myös erilaiset hankintoihin liittyvät sopimusmuutokset. Nämä tiedot eivät ole mukana ko. tilastotiedoissa, ellei kyseessä ole sopimuksen jatkaminen ja sopimuksen rahallisen arvon lisääminen, jolloin voidaan katsoa kyseessä olevan uusi hankinta.

Taulukko 16: Uudisrakennus-, peruskorjaus- ja perusparannushankkeet.

Tuotokset	Yksikkö	Toteuma 2017	Toteuma 2018	Toteuma 2019
Uudisrakennus-, peruskorjaus- ja perusparannusesittelyt (vuokrasumma yli 5 milj. euroa sopimuskauden aikana)	kpl	6	3	5

Kokonaisturvallisuuden yhteensovittamiseksi on järjestetty useita Turvallisuuskomitean (TK) valmiuspäälliköiden ja valmiussihteereiden -kokouksia (25 kpl) ja laadittu niihin liittyviä raportteja. Lisäksi kokonaisturvallisuuteen liittyviä luentoja on pidetty eri yhteyksissä noin 500 ulkomaalaiselle ja 5 000 kotimaiselle kuulijalle.

Taulukko 17: Kokonaisturvallisuuden yhteensovittaminen.

Tuotokset	Yksikkö	Toteuma 2017	Toteuma 2018	Toteuma 2019
TK:n kokoukset (tilannekuva)	kpl	10	9	9
Valmiuspäälliköiden/valmiussihteereiden kokoukset (tilannekuva)	kpl	10	14	16
Raportit / lausunnot	kpl	10	9	13
Seminaarit / tapahtumat	kpl	6	5	4
Harjoitukset	kpl	4	2	4
Luennot	kpl	85	75	78

* Kokoukset on tilastoitu tuotoksina, koska niistä valmistui yhtenäinen varautumisen tilannekuva toiminnan pohjaksi.

Maksulliset julkisoikeudelliset tuotokset

Puolustustarvikkeiden maastavientilupia haettiin yhteensä 411 kappaletta, joka 2 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Hakemuksista peruutettiin 40 kpl, lähes kaikki väärän hakemustyyppin vuoksi.

Myönnettyjen maastavientilupien määrät nousivat 6,3 %. Rekisteröitymistodistuksia puolustusministeriön julkaisemien yleisten siirtolupien käyttäjäksi laskutettiin 372 kpl. Hieman nousseet lupamäärät vaikuttivat myös maksullisten julkisoikeudellisten tuottojen vähäiseen nousuun, joka on tarkemmin esitetty alaluvussa 1.3.3 maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus.

Taulukko 18: Puolustustarvikkeiden vientivalvontapäätökset.

Tuotokset	Yksikkö	Toteuma 2017	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Muutos % 2018–2019
Maastavientilupahakemukset	kpl	343	403	411	+2
Myönnetyt luvat	kpl	339	350	372	+6
Myönnetyt rekisteröitymiset yleislupien käyttäjäksi	kpl	-	18	11	-39

Lähetettyjen tiedotteiden määrä on 313, mikä on suunnilleen saman verran kuin vuotta aiemmin. Päivittäisten mediakatsausten lisäksi on ajoittain tuotettu erikoiskatsauksia ja analyysjä. Määrä on viimevuotisella tasolla. Ministeriön verkkosivujen kävijämäärät ovat noin 850 000 suomenkielisillä sivuilla, 37 500 ruotsinkielisillä ja 219 000 englanninkielisillä. Kaikkien kieliversioiden latausmäärät ovat laskeneet selvästi. Tämä ilmentää suuremmasta muutoksesta siinä, mistä ja miten ihmiset hankkivat tietoa. Sosiaalinen media on haastanut jo pitkään instituutioiden viralliset verkkosivut. Ministeriön Twitter-tilillä on tällä hetkellä 26 400 seuraajaa, Facebook-sivuilla 5 050 seuraajaa ja Instagramissa 3 050 seuraajaa. Seuraajamäärät ovat kasvaneet tasaisesti.

Taulukko 19: Julkaistut tiedotteet.

Tuotokset	Yksikkö	Toteuma 2017	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Muutos % 2018–2019
Julkaistut tiedotteet, suomi	määrä/kpl	195	176	145	-18
Julkaistut tiedotteet, ruotsi	määrä/kpl	144	91	109	+20
Julkaistut tiedotteet, englantia	määrä/kpl	72	53	59	+11
Yhteensä	määrä/kpl	411	320	313	-2

Taulukko 20: Mediakatsaukset ja www-sivujen lataukset.

Tuotokset	Yksikkö	Toteuma 2017	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Muutos % 2018–2019
Mediakatsaukset ja mediaseurantakoosteet	määrä/kpl	830	540	520	-4
www-sivujen lataukset / suomenkieliset	määrä/kpl	1 959 193	2 024 235	850 192	-58
www-sivujen lataukset / ruotsinkieliset	määrä/kpl	206 721	120 478	37 523	-69
www-sivujen lataukset / englanninkieliset	määrä/kpl	1 378 005	595 327	219 289	-63

Puolustusministeriön suosituimpien julkaisujen kärki on muuttunut jonkin verran edellisvuosista. Vuonna 2019 kiinnostusta ovat herättäneet Puolustusvoimien palkkataulukot, Katakri-tietoturvallisuuden auditointityökalu ja Valtioneuvoston puolustusselonteko. Ministeriön koordinoima Voiman Venäjä -raportin suomenkielinen versio on ladattu Valtioneuvoston julkaisuarkistossa 8600 kertaa ja englanninkielinen 1600 kertaa. Nämä eivät näy Defmin.fi-sivuston latauksissa, vaikka julkaisu on ministeriön tuottamaa asiantuntijatieta.

Taulukko 21: Ladatuimmat julkaisut.

Ladatuimmat julkaisut	Toteuma /kpl 2017	Ladatuimmat julkaisut	Toteuma /kpl 2018	Ladatuimmat julkaisut	Toteuma /kpl 2019
Valtioneuvoston puolustusselonteko	11 765	Katakri 2015: Tietoturvallisuuden auditointityökalu viranomaisille	6 543	Puolustusvoimien sopimusaloilla 1.4.2019 lukien noudatettavat palkkataulukot	6 086
Laivue 2020 – Puolustusvoimien strateginen hanke	8 901	Finland's Cyber Security Strategy	4 215	Katakri 2015: Tietoturvallisuuden auditointityökalu viranomaisille	3 253
Katakri 2015: Tietoturvallisuuden auditointityökalu viranomaisille	7 047	Squadron 2020_The Finnish Defence Forces' strategic project	3 861	Valtioneuvoston puolustusselonteko	1 281
Government's Defence Report	6 239	Pahasti poikki net-tiversio	3 667	Puolustusvoimien palkkataulukot 1.6.2018	1 280
Pahasti poikki – näin selviät pitkästä sähkökatkosta	5 091	Environmental Guidebook for Military Operations	3 274	Puolustusministeriön ja teknisten toimihenkilöiden ja tutkijoiden välinen TES	1 036
KATAKRI versio II	3 740	Katakri versio II ja Valtioneuvoston puolustusselonteko	2 700	Voiman Venäjä -raportin pääviestit	843

1.4.2 Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu

Ulkoiseen palvelukykyyn sisältyy tyytyväisyys ministeriön tuottamiin tuotteisiin ja palveluihin, asiakkaiden tyytyväisyys ministeriön kykyyn palvella asiakkaita sekä täyttää asiakkaan odotukset. Ministeriön yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden (Suomen etujen mukainen puolustuspolitiikka, ennaltaehkäisevä sotilaallinen puolustuskyky, turvallinen yhteiskunta ja kansainvälinen turvallisuuden vahvistaminen) ulkoista palvelukykyä kuvaavat tulokset ovat Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan (MTS) haastattelututkimuksesta. Tutkimuksessa on selvitetty kansalaisten mielipiteitä Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikasta. Tutkimuksen on tehnyt Taloustutkimus Oy MTS:n toimeksiannosta ja haastattelut on tehty ajalla 14.11–3.12.2019.

Suomen etujen mukainen puolustuspolitiikka

Luottamus puolustuspolitiikan hoitoon on kasvanut. Vastaajista 80 % pitää Suomen puolustuspolitiikkaa hyvin hoidettuna. Miehistä tätä mieltä on 82 prosenttia (2017: 78 %) ja naisista 77 % (2016: 73 %). Suomen harjoittamaa sotilaallista yhteistyötä erityisesti Ruotsin ja muiden pohjoismaiden sekä Euroopan unionin kanssa kannatetaan hyvin vahvasti.

Maanpuolustustahto on vahvistunut. Kysymys kuului: ”Jos Suomeen hyökätään, niin olisiko suomalaisten mielestänne puolustauduttava aseellisesti kaikissa tilanteissa, vaikka tulos näyttäisi epävarmalta?” Myöntävästi tähän kysymykseen vastaa nyt 68 % vastaajista (2018: 66 %). Miehistä tätä miltä on 78 % (2018: 70 %) ja naisista 58 % (2018: 62 %).

Lisäksi henkilökohtainen maanpuolustustahto on edelleen hyvin vahva. Jos Suomeen hyökättäisiin, 85 % (2018: 84 %) on itse valmis osallistumaan maanpuolustuksen tehtäviin kykyjensä ja taitojensa mukaan. Miehistä tätä miltä on 88 % (2018: 89 %) ja naisista 82 % (2018: 80 %).

Suorituskykyinen puolustusjärjestelmä

Nykyisen asevelvollisuusjärjestelmän (miesten yleinen asevelvollisuus, jossa mahdollisimman suuri osa ikäluokasta saa sotilaallisen koulutuksen ja joka tuottaa suuren reservin) kannatus on kasvanut. Nykyisen asevelvollisuusjärjestelmän säilyttämistä tukee vastaajista 77 %, miehistä 81 % (2018: 72 %) ja naisista 73 % (2018: 75 %).

Asevelvollisuus nähdään hyvänä Suomen puolustusjärjestelmän perustana. Vastaa-
jista 65 % katsoo, että Suomen puolustusjärjestelmän tulee perustua miehiä koskevaan
yleiseen asevelvollisuuteen ja naisten mahdollisuuteen suorittaa varusmiespalvelus va-
paaehtoisesti. Miehistä tätä mieltä on 67 % (2018: 61 %) ja naisista 62 % (2018: 57 %)

Taulukko 22: Kansalaisten mielipiteitä MTS:n haastattelututkimuksen mukaisesti.

Palvelukyky / asiakastyytyväisyys	Arviointi	Toteuma 2017	Toteuma 2018	Toteuma 2019
Puolustuspolitiikan hoito	Erittäin ja melko tyytyväisten % -osuus vastaajista	79	75	80
Maanpuolustustahto	Myönteisesti suhtautuvien % -osuus vastaajista	72	66	68
Nykyisen asevelvollisuusjär- jestelmän kannatus	Yleisen asevelvollisuuden kannat- tajien % -osuus vastaajista	81	74	77
Nykyisen asevelvollisuusmal- lin kannatus	Nykyisen asevelvollisuusmallin kannattajien % -osuus vastaajista	65	59	65

1.5 Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Valtioneuvostossa vuosittain saman sisältöisenä toteutettavan työtyytyväisyyskyselyn
vastausprosentti puolustusministeriössä vuonna 2019 oli erinomaisella tasolla ollen
noin 92 %. Vastausprosentti nousi aavistuksen verran edelliseen vuoteen verrattuna.
Tulosten luotettavuuden arvioidaan olevan hyvällä tasolla, koska vain vajaa kymme-
nen prosenttia henkilöstöstä jätti vastaamatta kyselyyn. Kokonaistyytyväisyysindeksi
oli 3,89. Kokonaistuloksessa oli jonkin verran nousua (+0,08 yksikköä) edelliseen vuo-
teen verrattuna. Kokonaiskuva on edelleen hyvin positiivinen. Tarkasteltaessa kyselyn
tuloksia muuhun valtioneuvostoon verrattuna, voidaan todeta ministeriön tuloksen ole-
van muun valtioneuvoston keskiarvoa paremmalla tasolla kaikilla kyselyn osa-alueilla.
Puolustusministeriön kokonaistyytyväisyys oli ministeriöistä korkeimmalla tasolla.
Erityisen tyytyväisiä ollaan pääkohdittain ”työn sisältöön ja vaikuttamismahdollisuuk-
siin”, ”osaamiseen, oppimiseen ja uudistumiseen”, ”työyhteisön toimintakulttuuriin”
sekä ”työnantajakuvaan”. Näissä kohdissa ministeriön tulos on vähintään tasolla neljä,
mitä voidaan pitää varsin hyvänä tuloksena. Tyytymättömyys työväliseisiin, uusien toi-
mintatapojen hyödyntämiseen, työtiloihin sekä kehityskeskusteluihin osaamisen kehittä-
misen tukena on hieman parantunut, mutta näiden osa-alueiden tulos poikkeaa mi-
nisteriön tulosten yleisestä linjasta.

Taulukko 23: Työtyytyväisyysindeksit.

	Toteuma 2017	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Muutos 2018–2019
Työtyytyväisyysindeksi	3,85	3,81	3,89	0,08
- naiset	3,53	3,60	3,64	0,04
- miehet	4,09	4,01	4,08	0,07

Kyselyn pääkohdissa tapahtuneet muutokset edellisvuoden kyselyyn verrattuna eivät olleet tilastollisesti merkittäviä. Suurimmat muutokset pääkodissa olivat enintään 0,1 yksikköä ylöspäin. Suurin muutos oli kohdassa työnantajakuva ja arvot, joka nousi 0,1 yksikköä. Seuraavaksi suurimmat nousut olivat kohdissa palkkaus (+ 0,08) ja johtaminen (+0,07). Ainoa pääkohdissa tapahtunut pieni 0,02 yksikön lasku oli kohdassa vuorovaikutus ja viestintä.

Työtyytyväisyyden vaihtelu on myös alakohdissa ollut varsin pientä. Muutokset ovat olleet vain sadasosia molempiin suuntiin. Yksittäisissä kysymyksissä tilastollisesti merkittävää nousua oli seuraavissa kysymyksissä:

- Työskentelyvälineet ja tuloksellinen työskentely (+0,29), tulos oli nyt 3,53.
- Uusien työ- ja toimintatapojen hyödyntäminen työssä (+0,26), tulos oli nyt 3,49.
- Palkkauksen muuttuminen työsuorituksen muuttuessa (+0,22), tulos oli nyt 2,76 (kyselyn huonoin tulos).

Seuraavaksi suurimmat nousut olivat kohdissa:

- Sitoutuminen työnantajan tavoitteisiin (+0,19).
- Sukupuolten tasa-arvon toteutuminen työyhteisössä (+0,16).

Ministeriössä työtyytyväisyys on perinteisesti ollut keskimäärin hieman muuta valtioneuvostoa ja koko valtionhallintoa korkeammalla tasolla. Tänä vuonna ero kokonais-työtyytyväisyydessä muuhun valtioneuvostoon on 0,24 yksikköä ja koko valtion tulokseen 0,3 yksikköä (PLM 3,89, valtioneuvosto yhteensä 3,65, valtio yhteensä 3,59). Ministeriössä ollaan muuta valtioneuvostoa tyytyväisempiä kaikissa pääkohdissa, indekseissä ja arviossa omasta työhyvinvoinnista. Kuudessa pääkohdassa kahdeksasta puolustusministeriön tulos on muuta valtioneuvostoa tilastollisesti merkittävästi parempi; Johtaminen (+0,30), työn sisältö ja vaikuttamismahdollisuudet (+0,24), osaaminen, oppiminen ja uudistuminen (+0,34), työ- ja toimintaympäristö (+0,25), vuorovaikutus- ja viestintä (+0,25) sekä työnantajakuva ja arvot (+0,23).

Henkilöstö on tutkimuksen muukaan varsin tyytyväistä työhönsä. Kyselyyn vastanneista vain kaksi prosenttia oli harkinnut työpaikan vaihtoa tyytymättömyyden vuoksi.

Häirintää tai seksuaalista häirintää kukaan ministeriöläinen ei kyselyssä ilmaissut kokeneensa.

Henkilöstön kehittäminen

Henkilöstön kehittämisen painopiste oli uusien tietojärjestelmien käytön vakiinnuttamisessa. Puolustusministeriössä on otettu käyttöön laajat tietojärjestelmät, joilla korvattiin aikaisemmat ministeriön asianhallintajärjestelmä Astori ja ministeriön sisäinen intranet Oiva. Hankintojen digitalisoimiseksi luovuttiin Rondo-järjestelmästä ja otettiin käyttöön sen korvaava Handi-järjestelmä.

Toisena henkilöstön kehittämisen painopisteenä oli Suomen EU-puheenjohtajakauden liittyvässä koulutuksessa. Henkilöstöä osallistui vuoden aikana varsin laajasti sekä kotimaassa että ulkomailla toteutettuun EU-asioiden koulutukseen.

Puolustusministeriössä käynnistettiin myös ministeriön yhteisen tilannetietoisuuden ja ennakkoinnin kehittäminen hanke (ENKE). Ensimmäinen koulutustilaisuus ”Tulevaisuusorientaatio: tulevaisuudesta, ennakkoinnista ja ennakkoinnin menetelmistä” järjestettiin marraskuussa. Seuraavana vuonna hanke jatkuu kahdella koulutustilaisuudella.

Henkilöstön määrä ja rakenne sekä henkilöstökulut

Henkilötyövuosimäärä oli 135,1 htv:tta (sisältää harjoittelijat). Henkilötyövuosimäärä kasvoi 0,8 henkilötyövuodella. Henkilöstömäärä vuoden lopussa oli 132, jotka kaikki olivat virkasuhteisia. Naisia henkilöstöstä oli 59 (44,7 %) ja miehiä 73 (55,3 %).

Määräaikaisessa virkasuhteessa oli 26 henkilöä, joiden osuus vuoden lopussa ministeriön palveluksessa olevasta henkilöstöstä oli 19,7 %. Määräaikaisten kokonaismäärä on noussut yhdellä henkilöllä. Vuoden lopussa ministeriössä työskentelevistä ns. aidosti määräaikaisia, joilla ei ole taustavirkaa, oli 17,4 % henkilöstöstä (ei sisällä harjoittelijoita).

Henkilötyövuoden (ml. henkilösivukulut) hinta vuonna 2019 oli 77206 euroa. Henkilötyövuoden hinta nousi edellisestä vuodesta 1 829 euroa, mikä tarkoittaa 2,4 %:n nousua henkilötyövuoden hinnassa. Pääosa noususta johtuu 1,1 %:n yleiskorotuksesta ja 0,75 %:n virastoerästä. Kokonaistyövoimakustannukset nousivat 3,0 %. Tämä nousu johtui edellä mainittujen korotusten lisäksi muun muassa siitä, että henkilötyövuosikertymä kasvoi noin yhden henkilötyövuoden verran ja palkkaliukumarajoitteiden poistuman jälkeisestä palkkaliukuman pienestä kasvusta.

Taulukko 24: Henkilöstövoimavaroja kuvaavat tunnusluvut.

	Yksikkö	Toteuma 2017	Toteuma 2018	Toteuma 2019
Henkilötyövuodet kokonaiskertymä	htv	134	134	135
Henkilöstömäärä vuoden lopussa	henkilöä	134	130	132
Henkilötyövuoden hinta	eur	74 047	75 377	77 206
Sukupuolijakauma				
• naiset	%	46,2	49,3	44,7
• miehet	%	53,8	50,7	55,3
Vakinaisia henkilöstöstä	%	81,5	81,3	80,3
• naiset	%	46,2	49,5	44,3
• miehet	%	53,8	50,5	55,7
Määräaikaisia henkilöstöstä	%	21,5	18,7	19,7
• naiset	%	45,8	48,0	46,2
• miehet	%	54,2	52,0	53,8
Kokoaikaiset	%	98,5	98,5	99,2
• naiset	%	45,3	50,8	44,3
• miehet	%	54,7	49,2	55,7
Osa-aikaiset	%	1,5	1,5	0,75
• naiset	%	100,0	50,0	100,0
• miehet	%	0,0	50,0	0,0
Keski-ikä	vuotta	47,7	48,3	48,1
• naiset	vuotta	46,6	47,7	48,0
• miehet	vuotta	48,6	48,8	48,2
Työvoimakustannukset yhteensä	1 000 €	9 906	10 125	10 431
Palkkasumma	1 000 €	8 166	8 350	8 676
Henkilösivukulut	1 000 €	1 470	1 513	1 531
Luontoisetuudet	eur/vuosi	3 260	7 228	5 148
Välill. työvoimakust. / tehdyn työajan palkat	%	54,1	55,9	51,0
Tehdyn työajan palkkojen osuus palkkasummasta	%	78,7	77,8	79,6
Työhyvinvointi				
kokonaistyötyytyväisyysindeksi	(1–5)	3,9	3,8	3,9
Sairauspoissaolot	työp/htv	4,2	5,8	5,2
Sairastapaukset	lkm/htv	1,6	1,7	1,5
Henkilöstöinvestoinnit				
Työtyytyväisyyden edistäminen	€/htv	511	651	509
Työkunnan edistäminen	€/htv	44	355	274
Koulutus ja kehittäminen	€/htv	1 667	1 694	1 621
Työterveyshuolto	€/htv	628	584	635

Työhyvinvointi

Työterveyshuollossa jatkettiin vakiintunutta yhteistoimintaa Terveystalon kanssa. Terveystalo toteutti keväällä kahtena erillisenä päivänä influenssarokotuksen puolustusministeriön tiloissa. Syksyllä ministeriön tiloissa toteutettiin kaksi saman sisältöistä ”terveystoria”. Terveystorilla oli mahdollisuus ottaa influenssarokotus, mittauttaa ve-

renpaine ja verensokeri sekä mittauttaa kehon koostumus. Lisäksi henkilöstöä opastettiin terveelliseen ruokavalioon ravitsemusterapeutin opastuksella ja havainneannospöytien avulla. Sisäilmatutkimuksia (ilman laatu ja kosteus) tehtiin edelleen. Tutkimuksissa ei havaittu raja-arvoista poikkeamia. Tutkimustulokset eivät edellytä korjaustoimenpiteitä puolustusministeriön rakennuksessa.

Työterveyspalvelujen toimittajat kilpailutettiin kevään aikana ja kesäkuussa tehtiin sopimus Mehiläisen kanssa työterveyspalvelujen tuottamisesta viiden vuoden ajaksi vuoden 2020 alusta lukien.

Sairauspoissaolojen määrä (pv/htv) laski runsaat kymmenen prosenttia (0,6 pv/htv) edelliseen vuoteen verrattuna. Sen sijaan keskimääräinen sairauspoissaolon pituus kutakin sairauspoissaolokertaa kohden piteni keskimäärin 0,2:lla päivällä. Ministeriön sairauspoissaolot (5,2 pv/htv) on edelleen selvästi alle valtionhallinnon keskiarvon (8,6 pv/htv). Tuki- ja liikuntaelinsairaudet oli edelleen suurin poissaoloja aiheuttanut syy huolimatta siitä, että niiden määrä laskenut edellisvuoteen verrattuna 25 %. Myös niin sanotut omailmoitteiset poissaolot vähentyivät noin 15 %. Voidaan olettaa, että laskuun on vaikuttanut se, että lieväoireisina sairauspäivinä on tehty etätöitä.

Työterveyshuollon kustannukset henkilötyövuotta kohden nousivat noin yhdeksän prosenttia edelliseen vuoteen verrattuina. Puolustusministeriön henkilöstö käyttää työterveyshuollon palveluita valtioneuvostossa keskimääräistä enemmän. Kohtuullisen suuren työterveyshuollon palveluiden käytön voidaan arvella näkyvän vähäisinä sairauspoissaoloina.

Taulukko 25: Sairauspoissaolot ja työterveyspalvelut.

	Toteuma 2017	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Muutos % 2018–2019
Sairauspoissaolot (työpäivää/htv)	4,2	5,8	5,2	- 10,3
Sairauspoissaolojen pituus (työpäivää/tapaus)	2,6	3,3	3,5	+ 6,1
Työterveyspalvelut, netto (euroa/htv)	627,7	584,2	635,2	+ 8,7

Ministeriössä on toiminut viikoittain fysioterapeutin johdolla erilliset niska- ja selkärhyvät. Ryhmien tavoitteena on ennaltaehkäistä ja helpottaa näyttöpäätetyöstä johtuvia fysiologisia ongelmia.

Tasa-arvo

Puolustusministeriössä toimii toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöryhmä, jonka jäsenet ovat ministeriön eri osastoilta, erillisyksiköistä ja eri henkilöstöryhmistä

sekä edustajat Puolustusvoimista ja Puolustushallinnon rakennuslaitoksesta. Uusi toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöryhmä nimettiin vuoden alussa kolmevuotiseksi toimikaudeksi. Työryhmä käsittelee asioita, jotka liittyvät muun muassa ministeriön toiminnalliseen ja henkilöstöpoliittiseen tasa-arvoon sekä yhdenvertaisuuteen ja hallituksen tasa-arvo-ohjelmaan. Lisäksi ministeriöllä on voimassa oleva tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma.

Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöryhmä päivitti puolustusministeriön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman, jonka kansliapäällikkö hyväksyi. Suunnitelman päivityksessä huomioitiin ministeriössä vuonna 2018 toteutetun Oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo -tutkimuksen suositukset.

Tarkasteltaessa tasa-arvon valtavirtaistamista ministeriön toimintaan voidaan sen todeta onnistuneen kohtuullisesti ainakin joillakin osa-alueilla. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) on julkaissut viime syyskuussa raportit, joissa arvioidaan ministeriöittäin sukupuolivaikutusten arviointia hallituksen esityksissä (säädösvalmistelu) ja vuoden 2020 talousarvioesityksessä. Puolustusministeriö onnistui vertailun mukaan edellä mainituissa kokonaisuuksista ministeriöistä parhaiten.

Puolustushallinnossa valmisteilla ollut puolustushallinnon ”Naiset, rauha ja turvallisuus” -toimintaohjelma 2019–2021 eteni allekirjoittamisvaiheeseen vuoden aikana.

Työtyytyväisyyskyselyn mukaan miesten (4,08) ja naisten (3,64) työtyytyväisyyden välillä on puolustusministeriössä yhä tilastollisesti erittäin merkittävä ero (0,44), mikä huomioidaan tasa-arvon parantamisen jatkotoimenpiteissä. Viime vuoteen verrattuna ero pysyi käytännössä saman suuruisena. Verrattuna edellisvuoteen sekä naisten että miesten työtyytyväisyys on hieman noussut. Muutokset olivat muutamia sadasosayksikköjä. Naisten antama arvio on jokaisessa pääkohdassa miesten antamaa arviota pienempi. Ero on pääkohdittain hyvin samanlainen. Myös kaikissa alakysymyksissä naisten antamat arviot ovat miesten arvioita huonompia. Erot miesten ja naisten välillä ovat lähes kauttaaltaan tilastollisesti erittäin merkittäviä.

Suurimmillaan naisten ja miesten tulosten ero oli työtyytyväisyyskyselyn alakohdissa ”Ihmisten yhdenvertaisuus toteutuu työyhteisössäni (ero 0,85) ja ”Sukupuolten tasa-arvon toteutuminen työyhteisössä” (ero 0,76). Viime vuonna vastaavat erot olivat (0,69 yksikköä ja 0,91 yksikköä). Positiivisena asiana voidaan kuitenkin havaita, että kysymyksessä sukupuolten tasa-arvon toteutumisesta työyhteisössä naisten antama arvio nousi 0,21 yksikköä, arvon ollessa nyt 3,73.

Edellä kerrotusta miesten ja naisten arviointien eroista huolimatta naisten antama arvio väittämään ”Oma virastoni on hyvä työpaikka” on 4,11 (2018; 4,14).

Työpaikan vaihtoaikaisissa tai tehtäväkiertohalukkuudessa miesten ja naisten välillä ei ole havaittavissa merkittäviä eroja. Naiset ja miehet ovat käytännössä yhtä halukkaita tehtäväkiertoon ja naiset muutaman prosentin verran halukkaampia vaihtamaan työpaikkaa. Miesten arviot omasta työhyvinvoinnista (8,58) ovat naisten arvioita (8,07) parempia.

Kulttuuri- ja liikuntatoimen tuki

Ministeriö tuki henkilöstön omaehtoista kulttuuri- ja liikuntatoimintaa tarjoamalla ePassi-palvelun. Ministeriöläisillä oli mahdollisuus osallistua ministeriöiden yhteiseen budjettiruuhu-kilpailuun, yritysmaraton-tapahtumaan, city-suunnistukseen, valtioneuvoston yhteiseen virkistyspäivään sekä salibandy- ja jalkapallopeleihin puolustusministeriön joukkueessa. Ministeriö osallistui menestykseksi osoittautuneeseen Lapsi mukaan töihin -päivään. Ministeriön vuosipäivää vietettiin Gustavelundissa Tuusulassa.

Osaamisen kehittäminen

Osaamisen kehittämistä jatkettiin edellisvuosien tapaan korostamalla esimiehen ja alaisen yhteistyötä ja sitoutumista muun muassa kehityskeskusteluissa sovitulla tavalla. Koulutuksiin osallistuneiden määrä pieneni kahdeksalla henkilöllä (-7,2 %). Sen sijaan koulutuspäivien määrä nousi jonkin verran (+8,3 %). Myös koulutuksen pituus henkilötyövuotta kohti kasvoi jonkin verran (+8,6 %). Suoranaisten koulutuskustannusten määrä jatkoi edelleen laskua. Lasku edelliseen vuoteen verrattuna oli 28,2 prosenttia. Syynä suorien kustannusten laskuun on pääosin ollut puolustusministeriölle veloittamattomat koulutukset, joiden kustannuksista on vastannut jokin muu tahon kuten Puolustusvoimat tai valtioneuvoston hallintoyksikkö. Myös osaamisen kehittämisen menetelmät, muun muassa eOppivan kurssit, mentorointi ja verkostoituminen laskevat koulutuskustannuksia. Koulutuksiin osallistuneista henkilöistä 49 oli miehiä ja 54 naisia. Miesten osuus koulutuspäivistä 200 päivää ja naisten 311 päivää.

Erilaisiin ulkomailta tapahtuneisiin kansainvälisiin koulutuksiin osallistui vuoden aikana 20 ministeriöläistä. Koulutukset tapahtuivat pääosin EU:n, Naton ja pohjoismaisen yhteistyön piirissä.

Taulukko 26: Osaamisen kehittämisen tunnusluvut.

	Toteuma 2017	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Muutos % 2018–2019
Henkilöstökouluspäivät yht.	408	472	511	+ 8,3
Koulutukseen osallistuneet	116	111	103	- 7,2
Henkilöstökoulutus (pv/htv)	3,0	3,5	3,8	+ 8,6
Koulutuskustannukset (euroa/htv)	837	680	488	- 28,2

Vuonna 2018 tapahtuneen valtioneuvoston yhteisen asiahallintajärjestelmän VAHVAn ja valtioneuvoston yhteisen Kampus-työpöydän käyttöönoton jalkauttamista jatkettiin vuoden 2019 aikana. Ministeriön yksiköille muun muassa pidettiin digikonseptin muu-
tostyöpaja, toteutettiin säännönmukaisesti VAHVA-klinikoita ja Kampukseen koottiin kattava ohjeistus VAHVAn käytöstä.

1.6 Tilinpäätösanalyysi

1.6.1 Rahoituksen rakenne

Ministeriöllä oli varainhoitovuonna käytettävissä määrärahoja kaikkiaan 22,652 milj. euroa (ml. arvonlisäveromenot).

Toimintamenojen kattamiseksi oli käytettävissä yhteensä 19,063 milj. euroa (+11 %). Tästä henkilöstön palkkoihin oli käytettävissä 10,801 milj. euroa ja muihin menoihin 8,262 milj. euroa.

Vuoden 2019 talousarviossa toimintamenumomentille myönnettiin nettomäärärahaa 15,612 milj. euroa. Valtion toisessa lisätalousarviossa osoitettiin lisämäärärahaa kiinteistön omistuksen valvontaan 400 000 euroa. Lisäys liittyi eräiden kiinteistönhankintojen luvanvaraisuudesta annetun lain (470/2019) ja erityisen oikeuden lunastusta valtion etuosto-oikeudesta eräillä alueilla annetun lain (469/2019) toimeenpanon valmisteluun. Edellä mainittua varainhoitovuoden (vuoden 2019 talousarviossa ja lisätalousarvioissa) toimintamenumäärärahaa oli yhteensä 16,012 milj. euroa sekä aikaisemmalta varainhoituvuodelta siirtynyttä määrärahaa 3,051 milj. euroa.

Ministeriöllä oli käytössään tuottavuutta edistävien investointien, tutkimusten, selvitysten, koulutus- ja muiden palveluiden hankkimiseen ja hankkeiden toimeenpanoon tuottavuusmäärärahaa 0,330 milj. euroa.

Strategisten hankkeiden ulkoiseen auditointiin oli käytettävissä puolustusmateriaali-hankinnat momentilta 0,553 milj. euroa.

EU-puheenjohtajakauden valmisteluihin ja toimeenpanoon tarkoitettua Valtioneuvoston kanslian myöntämää määrärahaa oli käytettävissä yhteensä 0,175 milj. euroa, joka sisälsi varainhoitovuoden määrärahaa 0,159 milj. euroa ja edelliseltä vuodelta siirtynyttä määrärahaa 0,016 milj. euroa.

Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemiseen oli käytettävissä 2,152 milj. euroa. Lisäksi oli valtiovarainministeriön myöntämää osaamisen kehittämiseen tarkoitettua määrärahaa, mikä otettiin ministeriön omaan kirjanpitoon.

Taulukko 27: Rahoituksen rakenne (1 000 €) (pl. alv-menot).

	Käytettävissä 2017	Käytettävissä 2018	Käytettävissä 2019
Puolustusministeriön toimintamenot	18 169	17 239	19 063
Puolustusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha	50	140	330
Puolustusmateriaalihankinnat	-	500	553
Puolustusvoimien toimintamenot	500	152	-
Suomen EU-puheenjohtajuus	-	60	175
Valtion ICT:n ohjaus ja kehittäminen	-	50	-
Osaamisen kehittäminen	5	6	7
Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen	2 029	2 029	2 152
YHTEENSÄ	20 753	20 176	22 280

1.6.2 Talousarvion toteutuminen

Ministeriön hallinnonalan muihin tuloihin kertyi tuottoja 7,747 milj. euroa, joka muodostui pääosin Foreign Military Sales (FMS) -maksujärjestelyjen mukaisista palautuksista 6,592 milj. euroa ja korkotuotoista 1,148 milj. euroa. Lisäksi ministeriö sai osinkotulot, pääomapalautukset ja osakkeiden nettomyyntitulot momentille osinkotuottoja Aktia Pankki Oyj:n A-osakkeista 3 000 euroa. Lisäksi Euroopan komission ja neuvoston matkakorvaukset on tuloutettu valtioneuvoston kanslian tulomomentille, mikäli korvausta vastaavat kustannukset on tiliöity EU-puheenjohtajakauden momentille.

Ministeriöllä oli käytettävissä määrärahaa yhteensä 22,652 milj. euroa (ml. arvonlisäveromenot). Rahoitus muodostui pääosin vuoden 2019 ja vuodelta 2018 siirtyneestä toimintamäärärahasta. (Tarkempi erittely rahoituksesta alaluvussa 1.6.1 Rahoituksen rakenne.)

Määrärahoja käytettiin yhteensä 17,861 milj. euroa, joka sisältää arvonlisäveromenoja 0,372 milj. euroa. Ministeriö käytti toimintamäärärahaa 14,660 milj. euroa, joka oli 0,472 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Toimintamäärärahan käytön kasvu (+3 %) johtuu pääosin palkkamenojen ja ostopalveluiden kasvusta.

Toimintamäärärahaa siirtyi seuraavalle vuodelle yhteensä 4,403 milj. euroa, joka oli 1,352 milj. euroa enemmän (+44 %) kuin varainhoitovuodelle 2019 siirtynyt erä. Sidottuna siirtyvän määrärahan osuus kasvoi, koska tutkimushankkeiden jaksotukset muuttuivat. Tutkimussuunnitelmassa oli aiemmista vuosista poiketen myös kaksivuotisia hankkeita. Kiinteistöjen omistuksen valvontaa koskevasta hankkeesta siirtyi sidottuna 0,374 milj. euroa, koska valvontaa ja lupamenettelyä varten rakennettavan sähköisen asiointiympäristön rakentaminen siirtyi seuraavalle vuodelle.

Puolustusministeriön hallinnonalan tuottavuusmäärärahaa käytettiin 0,185 milj. euroa. Rahoituksella ostettiin muun muassa ulkopuolista konsultointipalvelua, jolla parannettiin hallinnonalan ohjausmekanismiin liittyviä työskentelytapoja. Puolustustarvikkeiden vientivalvontajärjestelmän toimintaa tehostettiin yksinkertaistamalla tiedon syöttämistä ja käsittelyä sekä parantamalla raportointia. Merkittävää Puolustusvoimien hanketta tuettiin määrällisesti perusteet hyötymallille, jolla voidaan arvioida hankkeen onnistumista. Hallinnonalan tekoälyselvityksellä luodaan perusteita tekoälyn hyödyntämiselle hallinnonalan hankkeissa.

Suomen EU-puheenjohtajuus määräraha käytettiin melkein kokonaan (0,175 milj. euroa) EU-puheenjohtajakauden valmisteluun ja toimeenpanoon. Käyttämättä jäänyt osuus (0,021 milj. euroa) siirrettiin seuraavalle vuodelle omassa kirjanpidossa valtioneuvoston ohjeistuksen mukaisesti.

Strategisten hankkeiden ulkoiseen auditointiin käytettiin puolustusmateriaalmäärärahaa 0,331 milj. euroa. Määrärahaa käytettiin suunniteltua vähemmän, koska strategisten hankkeiden aikataulumuutokset vaikuttivat laadunvarmistuksen toteuttamiseen. Auditointityötä siirtyi kahdelle seuraavalle vuodelle hieman arvioitua enemmän.

Siirtotalouden kuluihin osoitettu siirtomääräraha jaettiin valtionavustuksina maanpuolustusjärjestöille varainhoitovuoden aikana.

Puolustusministeriön kirjanpitoyksiköllä ei ole ollut käytössään valtuuksia.

1.6.3 Tuotto- ja kululaskelma

Puolustusministeriön tuotto- ja kululaskelma osoittaa kulujäämää 10,339 milj. euroa. Kulujäämä väheni edelliseen vuoteen verrattuna 6,177 milj. euroa, joka johtui pääosin päättyneiden puolustusmateriaalihankintojen Letter of Assist -tapauksen FMS-menettelyn mukaisista maksujärjestelyistä johtuvien ylijääneiden varojen palautuksista.

Tuotot

Toiminnan tuottoja kertyi yhteensä 6,686 milj. euroa ja edelliseen vuoteen verrattuna toiminnan tuotot lisääntyivät yhteensä 6,511 milj. euroa.

Maksullisen toiminnan tuotot olivat 0,057 milj. euroa ja kertyivät pääosin maastavientiluvista perityistä maksuista. Myönnettyjen puolustustarvikkeiden vienti-, siirto-, välitys- ja kauttakuljetuslupien määrä nousi hieman edellisestä vuodesta (+6 %), mikä vaikutti maksullisten julkisoikeudellisten tuottojen kasvuun 5 %. Rekisteröitymistodistusten määrä laski, mutta laskulla ei ollut oleellista vaikutusta tuottoihin.

Vuokria ja käyttökorvauksia perittiin hieman aikaisempaa vuotta enemmän.

Muut toiminnot tuotot olivat 6,621 milj. euroa. Kululajin suuri kasvu johtuu päätyneiden puolustusmateriaalihankintojen Letter of Assist -tapausten FMS-menettelyn mukaisista maksujärjestelyistä johtuvien ylijääneiden varojen palautuksista. Edellisenä varainhoitovuonna ei ollut ollenkaan em. maksujärjestelyistä johtuvia palautuksia.

Lisäksi muissa tuotoissa on hieman yhteistoiminnan kustannusten korvauksia viranomaistoimintaan liittyvistä yhteistoiminnasta ja yhteisistä hankkeista.

Kulut

Toiminnan kulut olivat yhteensä 15,652 milj. euroa ja ne kasvoivat 0,556 milj. euroa edelliseen varainhoitovuoteen verrattuna.

Aineisiin tarvikkeisiin ja tavaroihin käytettiin yhteensä 0,174 milj. euroa (-27 %).

Toiminnan kulujen suurin erä oli henkilöstökulut 10,517 milj. euroa. Kasvua edelliseen vuoteen oli 0,624 milj. euroa (+6 %). Kasvu johtuu yleiskorotuksesta (1,1 %), virastoerästä (0,75 %), henkilötyövuosien kokonaiskertymän vähäisestä kasvusta (1 htv), palkkaliukumarajoitteiden poistuman jälkeisestä palkkaliukuman vähäisestä kasvusta sekä normaalista vaihteluista matkapäiväkorvauksissa ja ulkopuolisten palkkioissa.

Ministeriön vuokrat laskivat ollen 0,063 milj. euroa (-33 %). Vuokrakulut olivat pääosin muita tilavuokria, koska valtioneuvoston hallintoyksikkö vastaa ministeriön toimitilavuokrakuluista.

Palvelujen ostot olivat 2,684 milj. euroa ja ne alenivat 11 % edellisestä vuodesta (0,319 milj. euroa). Palveluiden ostojen suurin kuluerä oli asiantuntija- ja tutkimuspalvelut 1,242 milj. euroa (+3 %). Asiantuntija- ja tutkimuspalveluiden suurin kuluerä oli

tutkimushankkeiden maksatukset (0,927 milj. euroa). Tutkimushankkeiden maksatusta siirtyi sopimuksin ja tutkimussuunnitelmaan sidottuna yhteensä 0,673 milj. euroa seuraavalle vuodelle. Osa tutkimushankkeista ajoittui aiemmasta poiketen kahdelle vuodelle, mikä kasvatti sidottuna siirtyviä tutkimusmäärärahoja.

Ostopalveluiden käytön toiseksi suurin kuluerä oli muut ulkopuolisten palvelut ollen 0,616 milj. euroa (-26 %). Strategisten hankkeiden ulkoiseen laadunvarmistukseen käytettiin ulkopuolisia palveluita 0,306 milj. euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna (-48 %), koska strategisten hankkeiden aikataulumuutokset vaikuttivat laadunvarmistuksen toteuttamiseen.

Toiminnan muut kulut olivat yhteensä 1,973 milj. euroa ja ne kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 0,325 milj. euroa (+20 %). Matkakulut (sis. matkustuspalvelut, kilometrikorvaukset ja päivärahat) ovat kasvaneet 16 % ollen 1,161 milj. euroa. Matkakuluja kasvatti muun muassa Suomen EU-puheenjohtajakausi. Muut kulut (pl. matkakulut) kasvoivat 26 % ollen 0,813 milj. euroa. Muiden kulujen (pl. matkakulut) suurin kuluerä oli jäsenmaksut ulkomaille 0,686 milj. euroa (+9 %).

Jäsenmaksut koskevat räjähtävän materiaalin turvallisuuteen keskittyvän järjestön Munitions Safety Information Analysis Center maksua (MSIAC-maksu) 0,088 milj. euroa (+5 %), EU:n satelliittikeskuksen maksuosuutta (SATCEN-maksu) 0,104 milj. euroa (+4 %), Euroopan puolustusviraston European Defence Agency -jäsenmaksua (EDA-jäsenmaksu) 0,494 milj. euroa (+11 %).

Ministeriön poistot pysyivät ennallaan ja olivat 3 000 euroa. Vuoden aikana käyttöomaisuudesta tehtiin suunnitelmanmukaiset tasapoistot.

Sisäiset kulut olivat 0,238 milj. euroa ja ne kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 0,020 milj. eurolla (+9 %). Tämä kuluerä sisältää toisille virastoille ja laitoksille maksettuja yhteistoiminnan ja yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusten korvauksia. Yhteisrahoitteinen ja yhteistoiminta koski muuan muassa Puolustusvoimilta ostettua asiantuntijapalvelua, valtion virastojen ja laitosten kanssa toteutettuja tutkimushankkeita sekä puolustustarvikkeiden vientivalvontajärjestelmän toiminnan tehostamista ja raportoinnin parantamista.

Rahoitustuotot olivat yhteensä 1,151 milj. euroa, ja ne kertyivät enimmäkseen FMS-menettelyn mukaisista korkotuloista. Edellisen vuoden rahoitustuottoihin verrattuna kasvua oli 0,246 milj. euroa ja kasvu johtui lähinnä em. korkotulojen noususta.

Siirtotalouden kulut olivat 2,152 milj. euroa ja ne olivat kokonaisuudessaan maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemiseen myönnettyjä avustuksia.

Ministeriö tuotantotekijöiden hankintamenoista maksama arvonlisävero oli 0,372 milj. euroa.

1.6.4 Tase

Puolustusministeriön taseen loppusumma oli 0,497 milj. euroa, joka oli 0,030 milj. euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Vastaavaa

Käyttöomaisuuden ja muiden pitkäaikaisten sijoitusten arvo pysyi edellisen vuoden tasolla. Ainoastaan koneiden ja laitteiden poistamaton jäännösarvo on pienentynyt vuositteisten tasa-poistojen verran.

Vaihto- ja rahoitusomaisuus väheni 0,027 milj. eurolla, jonka kaikkien erien muutosta selittää normaalit tilinpäätösjaoksotukset.

Vastattavaa

Pääoman siirrot olivat nettomääräisesti 9,888 milj. euroa, josta 17,909 milj. euroa oli siirtoja valtion yleiseltä maksuliikemenotililtä ja 8,037 milj. euroa siirtoja valtion yleiselle maksuliiketulotilille.

Rahastojen pääomat alenivat, koska Maanpuolustuksen kannatussäätiön PLM100-historiikkia varten lahjoittama avustus käytettiin valmistuneeseen historiikkiin vuonna 2018 ja kuluneen varainhoitovuoden aikana käyttämättömäksi jäänyt osuus lahjoituksesta (18 140 euroa) palautettiin säätiölle.

Maanpuolustuksen kannatussäätiö myönsi apurahan puolustusministeriön henkilöstön stipendirahastoon omaehtoista kouluttautumista ja työkykyä ylläpitävää toimintaa varten. Apuraha käytettiin lähes kokonaan varainhoitovuoden aikana. Vähäinen käyttämättä jäänyt osuus siirrettiin käytettäväksi seuraavalle vuodelle.

Lyhytaikainen vieras pääoma kasvoi 0,439 milj. euroa, ollen yhteensä 3,207 milj. euroa. Ostovelat olivat yhteensä 0,814 milj. euroa, jossa oli kasvua edellisvuoteen 0,204 milj. euroa. Tilivirastojen väliset tilitykset ja edelleen tilitettävät erät olivat yhteensä 0,437 milj. euroa. Edelleen tilitettävät erät ovat pääosin vuoden 2019 joulukuun työnantajasuorituksia ja eläkemaksuja. Työttömyysvakuutusmaksutilillä on tilityksissä jäänyt vähäistä eroa koko vuoden osalta, mikä johtuu tulorekisterin käyttöönoton aiheuttamista laskennallisista eroista.

Siirtovelat kasvoivat edellisvuoteen verrattuna 0,226 milj. euroa. Lomapalkkavelka kasvoi edellisestä vuodesta 0,227 milj. euroa. Lomapalkkavelka koostuu varainhoitovuoden päättyessä maksamattomista lomapalkkaveloista, lomarahosta ja pitämättömistä säästövapaista sekä niiden sivukuluista. Kilpailukyky sopimukseen perustuneen lomarahon leikkauksen (-30 %) päätyminen vuonna 2020 aiheuttaa pääosin lomapalkkavelan kasvun. Lomapalkkavelan määrä sivukuluineen oli vuoden lopussa yhteensä 1,956 milj. euroa.

1.7 Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma

Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma on ministeriön johdon kannanotto sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilasta. Lausuman sisältö on myös johdon näkemys vuoden 2019 toiminnasta.

Lausuma

Lausuma perustuu ministeriön toimintayksiköiltä saatuun informaatioon. Lausumassa on tarkasteltu ja analysoitu sisäisen valvonnan arviointikehikon kysymyksiin perustuen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilaa ja kehittämistarpeita.

Lausumaa annettaessa on käytetty hyväksi:

- sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta varainhoitovuoden aikana saatuja havaintoja ja tuloksia
- keskeisiä toimintaa kuvaavia asiakirjoja tai tilastoja kuten työtyytyväisyystulokset
- sisäisen tarkastuksen havaintoja
- laajalla kokoonpanolla (arviointikokous) tehtyä laadullista ja numeerista arviointia.

Puolustusministeriön sisäinen valvonta on järjestetty talousarviolain 24 b §:n mukaisesti ja toteutetaan talousarvioasetuksen 69 §:ssä määritellyllä tavalla. Yleiset määräykset sisäisestä valvonnasta on annettu puolustusministeriön taloussäännössä. Puolustusministeriön sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeissa (2017) on määriteltäviä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävät, vastuut ja menettelyt. Sisäistä valvontaa tukeva sisäinen tarkastus on toteutettu kohdennettuina teematarkastuksina ostopalvelumallin mukaisesti.

Tarkastelu arviointikehikon avulla

Numeeriset yleisarviot perustuvat arviointikokoukseen ja ovat arviointikehikon kysymysten numeeristen arvioiden keskiarvoja. Arvioinnissa käytettiin Valtiovarain controller -toiminnon antamaa suositusta sisäisen valvonnan arviointikehikoksi. Käytetty arviointiasteikko on seuraava, arviointi suoritettiin puolen numeron tarkkuudella:

- 1 Sisäinen valvonta ei ole asianmukaisesti järjestetty ja/tai sitä ei ole.
- 2 Sisäinen valvonta ei kaikilta osin ole asianmukaisesti järjestetty tai siihen sisältyy olennaisia puutteita.
- 3 Sisäinen valvonta on pääosin asianmukaisesti järjestetty, yksittäisiä puutteita havaittu.
- 4 Sisäinen valvonta on asianmukaisesti järjestetty, toiminnassa ei ole havaittu puutteita.

Arviointikehikossa käytetyt osa-alueet ja periaatteet sekä numeeriset arvoinnit ovat tämän lausuman lopussa. Yleisarvion mukaan sisäisen valvonnan tila on pysynyt samalla tasolla edellisvuoteen verrattuna. Ennen vuotta 2018 tehdyt arviot on laadittu suppeaa arviointikehikkoa käyttäen, eivätkä ne siten ole suoraan vertailukelpoisia arvioinnin kanssa.

Ohjausympäristö

Ministeriön työilmapiiri on parantunut jo usean vuoden ajan ja se näyttää asettuneen nykyiselle hyvälle tasolle. Henkilöstön kokonaistyytyväisyysindeksi oli 3,89, joka on edelleen valtioneuvoston paras tulos. Se on noussut jonkin verran edellisvuoteen verrattuna (+0,08). Tulos on myös paras vuonna 2004 alkaneiden tyytyväisyyskyselyiden jatkumossa. Tyytyväisyyskyselyn kokonaistuloksen paraneminen näyttäisi johtuvan erittäin tyytyväisten osuuden kasvamisesta, kun taas tyytymättömien ja erittäin tyytymättömien osuus on pysynyt edellisen vuoden tasolla. Suurin positiivinen muutos on tapahtunut tyytyväisyydessä työvälineisiin sekä uusien työ- ja toimintatapojen hyödyntämiseen. Nämä kohdat saavat kuitenkin edelleen palkkaukseen liittyvien kokonaistulosten ja kehityskeskustelujen onnistumista osaamisen kehittämisessä mitattavien kohtien lisäksi huonoimmat arviot kyselyssä.

Ministeriön ja virkamiesten toiminta perustuu lakeihin ja säädöksiin. Toimintatavat ja ohjeistukset ovat pääosin ajan tasalla. Kun virkamiesten toimintaa sääntelevää velvoittavia määräyksiä on lukuisissa eri lähteissä, on vaikea varmistaa kunkin virkamiehen ja toimintayksikön käyvän ne riittävällä tasolla läpi ja sisäistävän ne osaksi päivittäistä työtä. Virheiden ja väärinkäytösten käsittelyä koskevat ohjeistukset ovat osin hajanaisia. Ohjeistuksen selkeyttäminen tukisi niiden yhdenmukaista käsittelyä. Havaittuihin epäkohtiin on kuitenkin ministeriön johdon ja esimiesten toimesta puututtu.

Työn riskien ja vaarojen kartoitus ja arviointi suoritettiin vuoden aikana. Ministeriö päivitti työllä työturvallisuuteen liittyvän tietoisuuden riskeistä ja vaaroista nykytilaa vastaavaksi sosiaali- ja terveysministeriön suositusten mukaisesti. Työn psykososiaalisia vaaroja sekä fyysistä kuormittumista ja tapaturmavaaroja arvioitiin riskienhallintameto-
dein. Vaaratekijöiden kuvaukset ja riskiarviot käsiteltiin ministeriön työsuojelutoimikun-
nassa. Korkeimmat riskiluvut löydettiin seuraavista työn vaaratekijöistä: jatkuva istu-
minen, liukastumistapaturmat talvisin, työn laadulliset vaatimukset ja työtehtäviin kuu-
luva vastuu, työn keskeytykset sekä työskentelyolosuhteet ja työvälineet.

Toimintaympäristön jatkuva muutos asettaa haasteen ministeriön toiminnalle. Resurs-
sipoliittisen osaston uudeksi tehtäväksi säädettiin asiat, jotka koskevat eräiden kiin-
teistöhankintojen luvanvaraisuudesta annetussa laissa (470/2019) tarkoitettuja lupa-
asioita, valtion etuosto-oikeutta ja kiinteistön tai erityisen oikeuden lunastusta. Puolus-
tuspoliittisen osaston nimenomaiseksi tehtäväksi säädettiin sotilastiedustelua koske-
vien asioiden käsittely. Sotilastiedustelun lainmukaisuuden valvontaa koskevien asioi-
den käsittely kuuluu hallintopoliittisen osaston lainvalmistelu- ja oikeusyksikölle. Teh-
tävä liittyy sotilastiedustelua koskevan uuden lainsäädännön voimaantuloon. Tiedon-
hallintalain täytäntöönpanon suunnittelu käynnistyi valtiovarainministeriön johdolla.

Toimintatapojen ja organisaatorakenteen tulee tukea tehokasta tiedonkulkua toimin-
tayksikköjen välillä. Keskeistä on ylläpitää tietoisuutta eri toimintayksiköissä tehtävistä
asioista ja tukea yhdessä tekemistä asioiden laajuuden ja poikkileikkaavan luonteen
vuoksi.

Virkamiesten tehtävänkuvauksia on päivitetty ja ajantasaistettu. Ministeriössä on ta-
pahtunut sisäistä henkilökiertoa osaamisen hyödyntämiseksi ja kehittämiseksi enem-
män kuin koskaan aikaisemmin. Kokonaan uusiin tehtäviin ministeriön sisällä siirtyi
yhteensä 10 % henkilöstöstä. Henkilötyövuosikertymä nousi yhdellä henkilötyövuou-
della.

Valtionhallinnon toimitilaratkaisut ovat osin tuoneet haasteita ministeriön kokous- ja
muiden yhteistilojen riittävyteen ja ministeriössä on käynnissä sisäinen tarkastelu.
Tarkasteluun asetetun työryhmän alustavien johtopäätösten mukaan ministeriön ny-
kyiset työtilat ovat jakautuneet varsin tasaisesti toimintayksiköiden välille. Kaikilla toi-
mintayksiköillä on myös mahdollista tiivistää tilankäyttöään, mikäli tarvetta esiintyy.
Ministeriöllä on mahdollisuus käyttää muita valtioneuvoston kokous- ja muita yhteis-
käyttöisiä tiloja. Ministeriön virkamiesten aktivoiminen käyttämään muita kuin omassa
kiinteistössä olevia tiloja on todettu haasteelliseksi.

Aikaisempina vuosina tehtyjen uusien järjestelmien (VAHVA, Kampus) käyttöönotto
on vaikuttanut työntekoon ja laajemmin työkuultuuriin. Uusien toimintatapojen omaksu-
minen vie aikaa.

Ministeriön toiminnan suunnittelussa ja seurannassa noudatetaan valtionhallinnon ohjeistusta. Varainhoitovuonna on keskitytty hallitusohjelman valmistelun tukemiseen ja toimeenpanon käynnistämiseen. Tulosohjauksen kokonaisuutta, kuten ministeriön tulosohjaamien virastojen ja julkisoikeudellisen yhdistyksen (Puolustusvoimat, Puolustushallinnon rakennuslaitos sekä Maanpuolustuskoulutusyhdistys) kanssa käytäviä vuosittaisia tulosneuvotteluja ja -sopimuksia on kehitetty edelleen tukemaan aiempaa paremmin hallitusohjelman ja talousarvion toimeenpanoa. Hallinnonalan tulostavoitteiden saavuttamista seurataan ministeriössä suoritettavana itsearviointina hallituksen vuosikertomukseen. Tulosohjatuille virastoille asetetaan vuosittaisissa tulossopimuksissa laadullisia ja määrällisiä tavoitteita, ja joita esimerkiksi Puolustusvoimien osalta on vielä tarkennettu erillisellä perusteasiakirjalla.

Riskien arviointi

Varainhoitovuonna on jatkettu riskihallintaohjeen mukaista kokonaisvaltaista riskienhallintaa Granite-riskienhallintaohjelmistoa hyödyntäen. Ministeriön riskienhallintatyöryhmä on kokoontunut kolme kertaa. Riskienhallinnan tilasta on raportoitu kansliapäällikön johtoryhmälle.

Toiminnan yksi keskeinen painopiste oli ministeriön jatkuvuudenhallinnan kehittäminen. Ministeriössä järjestettiin jatkuvuudenhallintaharjoitus, jonka tavoitteena oli kehittää kriisinjohtamisvalmiutta painopisteenä normaaliolojen häiriötilanteet, harjoitella yhteistoimintaa ja tilannekuvan ylläpitämistä sekä viestintää häiriötilanteissa.

Riskienhallintatyöryhmä arvioi riskienhallintatyöllä tähän mennessä saavutettuja tuloksia ja työn tavoitteita jatkossa. Riskienhallinnan menettelyt ja Granite-järjestelmän käyttö on onnistuttu vakiinnuttamaan. Riskienhallinnalla on onnistuttu tukemaan asioiden valmistelua. Kehittämistä vaatii edelleen riskien käsittelyn yhteismitallistaminen (eri tasoisten riskien käsittely) ja ministeriön läpileikkaavien riskien hallinta. Riskienhallintaa hyödynnetään yhä eri tavoin eri toimintayksiköissä. Ministeriössä olisi hyvä jakaa parhaita käytänteitä ja viestiä yhteisesti koko talon henkilöstölle riskienhallinnan jalkauttamiseksi osaksi jokapäiväistä tekemistä. Toimintaympäristöanalyysit on tarpeen huomioida ja huolehtia ohjeiden ajanmukaisuudesta.

Valvontatoimenpiteet

Valvontatoimenpiteiden osalta on tunnistettu kasvaviksi haasteiksi asiakokonaisuuksien runsaat ja osin häilyvät rajapinnat muun valtionhallinnon ja alaisen hallinnon kanssa. Strategisten hankkeiden merkittävyys on puolustushallinnossa suuri, tämän vuoksi hankkeiden seuranta, valvonta- ja raportointijärjestelmiin on kiinnitetty erityistä

huomioita. Tätä toteutetaan puolustushallinnon sisäisin järjestelyin, ulkoisen laadunvarmistuksen tuella ja Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuksella. Valvontatoimenpiteet ja kontrollit ovat sisäänrakennettuina päivittäisessä esimiestyössä ja prosesseissa sekä toteutuvat virkavastuulla.

Ministeriössä ei ole havaittu muita valtion tai sen vastuulla oleviin varoihin ja toimintaan liittyviä epäilyjä väärinkäytöksiä tai rikoksia kuin alaluvussa 1.9 todettu Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen toiminnassa ja taloudessa tapahtunut epäily väärinkäytöksestä.

Varainhoitovuoden aikana käyttöön otettiin Handi-järjestelmä, jonka mukana tuli uusi vahvistaja-rooli menojen käsittelyyn. Käyttöönottoprojektin yhteydessä tarkistettiin ministeriön asiatarastajat ja hyväksyjät sekä määriteltiin, että vain esimiehet voivat olla hyväksyjä ja siten myös toistensa sijaisia. Taloushallinnossa kontrollien arvioidaan toimivan hyvin ja ministeriöllä ei ole käytössä vaarallisia työyhdistelmiä. Ministeriön palkka-aineistoja ei ole vielä siirretty Handi-järjestelmään tietoturvasyistä. Hyvän hallinnon toteuttamisen osalta on kiinnitetty huomiota virkamiesten esteellisyyteen sekä luottamus- ja sivutoimien hoitamisen etiikkaan virkamiesnäkökulmasta.

Tiedonhallintalain täytäntöönpanon yhteydessä on tunnistettu tarve selventää tietoon liittyviä vastuita. Salassa pidettävän tiedon käsittelyoikeuksien myöntämiseen on olemassa vakiintunut menettelytapa.

Tieto ja viestintä

Sisäisessä tiedonkulussa hyödynnetään eri johtoryhmiä, osastojen ja yksiköiden kokouksia, henkilöstöinfoja, sähköpostia sekä Kampus-intranettiä. Koko ministeriön henkilöstön puolivuositaisiset infotilaisuudet ovat parantaneet tiedonkulkua ja mahdollisuuksia avoimeen keskusteluun. Ulkoinen tiedonkulku toimii hyvin vakiintuneen käytännön mukaisesti. Mediakoulutuksen tuloksena henkilöstön mediavalmiudet ovat edelleen parantuneet. Vuoden aikana on laadittu virkamiehen mediaopas, valmisteltu puolustusministeriön viestintästrategiaa ja käynnistetty verkkosivu-uudistus. Ministeriön viestinnän päivystysjärjestelmä on toimiva. Ministeriön sidosryhmäviestintä on eri yksiköiden vastuulla; ministeriössä ei ole yhtenäistä sidosryhmäviestintäohjetta. Strategisten hankkeiden viestinnällä tuetaan hankkeiden toteutusta ja hyväksyttävyyttä.

Seurantatoimenpiteet

Toiminnan ja talouden seuranta on osa jatkuvaa johtamista ja toiminnanohjausta, joka tukee hyvin ministeriön johdon tietotarpeita. Sisäisen tarkastuksen uudelleenorgani-

sointi ostopalvelumallin mukaiseksi ja toteuttaminen kohdennettuina teematarkastuksina on tehostanut sisäistä valvontaa. Seurantatoimenpiteitä ovat myös Valtiontalouden tarkastusviraston tuloksellisuustarkastukset, hallinnonalan laillisuusvalvonta ja riskienhallinta.

Taulukko 28: Käytetyn arviointikehikon osa-alueet, periaatteet ja arvioinnit.

Osa-alue	Periaate	Arviointi 2019
Ohjausympäristö	1. Viraston johto edistää esimerkillään ja vaatimuksillaan rehellisyyttä ja valtion arvojen mukaista toimintaa.	3,0
	2. Viraston ylin johto arvioi itsenäisesti ja objektiivisesti alaisensa johdon/linjajohdon onnistumista sisäisen valvonnan pitämisessä toimivana ja vaikuttavana.	3,0
	3. Viraston rakenne on selkeä ja se tukee tuloksekasta toimintaa.	3,5
	4. Virasto osoittaa sitoutumisensa tavoitteisiinsa palkkaamalla päteviä työntekijöitä, kehittämällä heitä ja viraston houkuttelevuutta työnantajana.	4,0
	5. Viraston henkilöstö tuntee vastuunsa sisäisestä valvonnasta ja pystyy osoittamaan huolehtineensa siitä.	3,0
Riskien arviointi	6. Virasto määrittelee tavoitteensa riittävän selkeästi, jotta tavoitteisiin liittyvät riskit voidaan tunnistaa ja arvioida.	3,5
	7. Virasto tunnistaa tavoitteiden saavuttamiseen liittyviä riskejä kaikilla organisaatiotasolla ja analysoi niitä, jotta riskien hallintakeinoista voidaan päättää.	3,5
	8. Virasto ottaa huomioon väärinkäytösten mahdollisuuden arvioidessaan tavoitteiden saavuttamiseen liittyviä riskejä.	2,5
	9. Virasto tunnistaa ja arvioi muutoksia, jotka voivat vaikuttaa olennaisesti sisäiseen valvontaan.	3,0
Valvontatoimenpiteet	10. Virasto kehittää valvontatoimenpiteitä, jotka auttavat hallitsemaan tavoitteiden saavuttamista uhkaavia riskejä ja saattamaan ne hyväksyttävälle tasolle.	3,5
	11. Virasto valitsee ja kehittää yleisiä teknologioihin kohdistuvia valvontatoimenpiteitä, jotka tukevat tavoitteiden saavuttamista.	3,0
	12. Virasto noudattaa hyvän hallinnon periaatteita. Valvontatoimenpiteet tukevat ja varmistavat hyvän hallinnon toteutumisen.	3,5
Tieto ja viestintä	13. Virasto hankkii tai tuottaa ja käyttää olennaista ja laadukasta tietoa tukeakseen ohjaus- ja johtamisjärjestelmän toimivuutta.	4,0
	14. Virasto viestii sisäisesti tietoa, mukaan lukien ohjaus- ja johtamisjärjestelmän tavoitteet ja vastuut, mikä on välttämätöntä sisäisen valvonnan toimivuuden tukemiseksi.	3,0
	15. Virasto viestii ulkoisten sidosryhmien kanssa asioista, jotka vaikuttavat ohjaus- ja johtamisjärjestelmän toimivuuteen.	3,0
Seurantatoimenpiteet	16. Virasto valitsee, kehittää ja tekee jatkuvia ja/tai erillisiä arviointeja varmentakseen sisäisen valvonnan osa-alueiden olemassaolon ja toimivuuden.	3,5
	17. Virasto arvioi sisäistä valvontaa ajantasaisesti ja viestii siinä ilmenneistä puutteista ja/tai toimimattomuudesta osapuolille, jotka ovat vastuussa korjaavien toimenpiteiden toteuttamisesta sekä tarvittaessa johdolle.	3,0

1.8 Arviointien tulokset

Varainhoitovuonna strategisten hankkeiden ulkopuolisesta laadunvarmistuksesta vastasi monitoimihävittäjä HX-hankkeen osalta Deloitte Oyj ja Laivue 2020-hankkeen osalta KPMG Oy. HX-hankkeen osalta laadunvarmistus kohdistui ensisijaisesti tarjouspyyntöön sekä sen arvioinnin valmisteluun. Laivue 2020 -hankkeen osalta laadunvarmistus kohdistui tarjousten arviointiin sekä sopimusvalmisteluihin. Molempien hankkeiden toteutuksen todettiin olevan tasapuolista, järjestelmällistä ja läpinäkyvää.

Valtiontalouden tarkastusvirasto aloitti marraskuussa 2019 tarkastuksen Puolustusvoimien strategisten suorituskykyhankkeiden kustannuksista ja rahoituksesta.

Tarkastuksen tavoitteena on tuottaa tietoa ja edistää valmistelun avoimuutta strategisten suorituskykyhankkeiden pitkän aikavälin kustannusvaikutuksista ja riskeistä hankkeisiin liittyvän päätöksenteon perustaksi. Tarkastus kohdistuu strategiaan suorituskykyhankkeisiin kokonaisuutena sekä yksityiskohtaisemmin HX- ja Laivue 2020 -hankkeisiin. Tarkastusraportti valmistuu vuoden 2020 aikana. Arvioinnin kohteena on puolustusministeriön lisäksi Puolustusvoimat.

Lisäksi varainhoitovuonna toteutettiin kaksi sisäistä tarkastusta ostopalvelumallin mukaisesti BDO Auditor Oy:n toimesta. Etätyötarkastuksen tavoitteena oli varmistaa muun muassa, että etätyön käytännön menettelyt tukevat tavoitteita joustavista, tarkoituksenmukaisista ja tuottavuutta edistävästä työolosuhteista. Neliportaisella asteikolla (hyvä, toimiva, tyydyttävä ja riittämätön) yleisarvosana arvioitiin olevan tyydyttävä. Havaituista puutteista useat liittyivät tarpeeseen uudistaa puolustusministeriön etätyöohje sekä ajantasaistaa joitakin käytäntöjä.

Tietosuojatarkastuksen kohteena oli tietosuojavaatimusten toteutuminen. Tarkastuksessa arvioitiin muun muassa tietosuojan organisointia ja resursointia, ohjeistusta, dokumentaatiota, koulutusta ja tietoturvakäytäntöjä. Tarkastuskohteen yleisarvosana arvioitiin olevana toimiva. Keskeiset kehittämiskohteet liittyivät muun muassa tietoturvaohjeistukseen, käyttövaltuushallintaan, käsittelytoimien kuvaukseen ja palveluntuottajien toiminnan raportointiin.

1.9 Yhteenveto havaituista väärinkäytöksistä

Puolustusministeriö on tehnyt Maanpuolustuskoulutusyhdistyksessä tapahtunutta epäiltyä valtionavustuksen väärinkäyttöä koskevan, valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 16 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen tarkastusvirastolle. Ministeriö on

käynnistänyt valmistelut valtionavustuslain 16 §:n mukaisen tarkastuksen suorittamiseksi yhdistyksessä.

Ministeriö on tehnyt keskusrikospoliisille tutkintapyynnön epäilystä alaikäisten osallistumisesta Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen sotilaallisia valmiuksia palvelemaan koulutukseen ja Puolustusvoimien aseiden käytöstä muussa kuin Puolustusvoimien Maanpuolustuskoulutusyhdistykseltä tilaamassa sotilaallisessa koulutuksessa. Ministeriössä ei ole havaittu muita valtion tai sen vastuulla oleviin varoihin liittyviä epäiltyjä väärinkäytöksiä tai rikoksia.

2 Talousarvion toteumalaskelma

Osaston, momentin ja tilijaottelun numero ja nimi	Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019 (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2019	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteuma %
11. Verot ja veronluonteiset tulot	0,00		0,00	0,00	0
11.04.01. Arvonlisävero	0,00		0,00	0,00	0
12. Sekalaiset tulot	907 706,09	7 748 583	7 748 583,28	0,00	100
12.23.99. Valtioneuvoston kanslian muut tulot		1 414	1 413,63	0,00	100
12.27.99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot	907 706,09	7 747 170	7 747 169,65	0,00	100
13. Korkotulot, osakkeiden myyntitulot ja voiton tuloutukset	3 013,59	3 225	3 225,07	0,00	100
13.03.01. Osinkotulot, pääomanpalautukset ja osakkeiden myyntitulot	3 013,59	3 225	3 225,07	0,00	100
Tuloarviotilit yhteensä	910 719,68	7 751 808	7 751 808,35	0,00	100

Päälukon, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2019 määrärahojen		Tilinpäätös 2019	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2019	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2019	Käyttö vuonna 2019 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
23. Valtioneuvoston kanslia		60 022,49	159 513	138 646,61	20 866,12	159 512,73	0,00	15 746,59	174 746,59	153 880,47	20 866,12
23.01.24.	Suomen EU-puheenjohtajuus (S2)	60 000,00	159 000	138 133,88	20 866,12	159 000,00	0,00	15 746,59	174 746,59	153 880,47	20 866,12
	23.01.24.1. Lisähenkilöstön palkkausmenot sekä muut kulutusmenot (EK)	60 000,00	159 000	138 133,88	20 866,12	159 000,00	0,00	15 746,59	174 746,59	153 880,47	20 866,12
23.01.29.	Arvonlisäveromenot (A)	22,49	513	512,73		512,73	0,00				
27. Puolustusministeriön hallinnonala		17 411 370,36	19 298 498	14 528 606,01	4 769 892,23	19 298 498,24	0,00	3 171 076,25	19 946 076,25	15 176 184,02	4 769 892,23
27.01.01.	Puolustusministeriön toimintamenot (S2)	14 283 000,00	16 012 000	11 608 994,87	4 403 005,13	16 012 000,00	0,00	3 051 076,25	19 063 076,25	14 660 071,12	4 403 005,13
	27.01.01.1. Puolustusministeriön henkilöstön palkat (KPY)	10 413 000,00	10 801 000	10 135 362,77	665 637,23	10 801 000,00	0,00	0,00	10 801 000,00	10 135 362,77	665 637,23
	27.01.01.2. Muut toimintamenot (KPY)	3 870 000,00	5 211 000	1 473 632,10	3 737 367,90	5 211 000,00	0,00	3 051 076,25	8 262 076,25	4 524 708,35	3 737 367,90
27.01.21.	Puolustusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (S2)	140 000,00	210 000	64 627,73	145 372,27	210 000,00	0,00	120 000,00	330 000,00	184 627,73	145 372,27
27.01.29.	Puolustusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (A)	459 370,36	371 498	371 498,24		371 498,24	0,00				
27.10.18.	Puolustusmateriaalihankinnat (S5)	500 000,00	553 000	331 485,17	221 514,83	553 000,00	0,00		553 000,00	331 485,17	221 514,83
	27.10.18.2. Muut puolustusmateriaalihankinnat (EK) (enintään)	500 000,00	553 000	331 485,17	221 514,83	553 000,00	0,00		553 000,00	331 485,17	221 514,83
27.10.50.	Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen (K)	2 029 000,00	2 152 000	2 152 000,00		2 152 000,00	0,00				
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala		18 497,00	6 718	6 718,00		6 718,00	0,00	0,00	6 718,00	6 718,00	0,00
28.01.29.	Valtiovarainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (A)	12 000,00									
28.60.12.	Osaamisen kehittäminen (S2)	6 497,00	6 718	6 718,00		6 718,00	0,00		6 718,00	6 718,00	0,00
Määrärahatilit yhteensä		17 489 889,85	19 464 729	14 673 970,62	4 790 758,35	19 464 728,97	0,00	3 186 822,84	20 127 540,84	15 336 782,49	4 790 758,35

Puolustusministeriön talousarvion toteutumalaskelman tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä momentin tarkkuudella: Puolustusministeriöllä ei ole esitettävää valtuuksista.

3 Tuotto- ja kululaskelma

	1.1.2019-31.12.2019		1.1.2018-31.12.2018	
TOIMINNAN TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot	-57 160,00		-54 230,00	
Vuokrat ja käyttökorvaukset	-6 971,00		-5 225,00	
Muut toiminnan tuotot	-6 621 369,78	-6 685 500,78	-115 437,82	-174 892,82
TOIMINNAN KULUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	173 837,86		237 097,63	
Henkilöstökulut	10 517 384,99		9 893 684,44	
Vuokrat	62 681,21		93 909,46	
Palvelujen ostot	2 683 914,99		3 002 519,35	
Muut kulut	1 973 215,25		1 647 746,68	
Poistot	3 280,00		3 280,00	
Sisäiset kulut	237 538,55	15 651 852,85	217 845,92	15 096 083,48
JÄÄMÄ I		8 966 352,07		14 921 190,66
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot	-1 151 215,00		-905 494,68	
Rahoituskulut	56,30	-1 151 158,70	92,05	-905 402,63
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT				
Satunnaiset kulut	0,00	0,00	0,00	0,00
JÄÄMÄ II		7 815 193,37		14 015 788,03
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Kulut				
Siirtotal.kulut voittoa tavoittelemattomille	2 152 000,00	2 152 000,00	2 029 000,00	2 029 000,00
JÄÄMÄ III		9 967 193,37		16 044 788,03
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA				
Perityt arvonlisäverot	0,00		0,00	
Suoritettavat arvonlisäverot	372 010,97	372 010,97	471 392,85	471 392,85
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ		-10 339 204,34		-16 516 180,88

	31.12.2019		31.12.2018	
VASTAAVAA				
KÄYTTÖMAISUUS JA MUUT PITKÄAIK. SIOITUKSET				
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET		0,00		0,00
AINEELLISET HYÖDYKKEET				
Koneet ja laitteet	2 460,00		5 740,00	
Muut aineelliset hyödykkeet	41 576,14	44 036,14	41 576,14	47 316,14
KÄYTTÖMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET				
Käyttöomaisuusarvopaperit	39 652,50	39 652,50	39 652,50	39 652,50
KÄYTTÖMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET YHTEENSÄ		83 688,64		86 968,64
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS				
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Myyntisaamiset	32 200,00		29 255,00	
Siirtosaamiset	320 190,94		362 428,08	
Muut lyhytaikaiset saamiset	3 749,57		11 481,15	
Ennakkomaksut	57 065,86	413 206,37	36 836,01	440 000,24
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT		0,00		0,00
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ		413 206,37		440 000,24
VASTAAVAA YHTEENSÄ		496 895,01		526 968,88

4 Tase

	31.12.2019		31.12.2018	
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
VALTION PÄÄOMA				
Valtion pääoma 1.1.1998	-1 816 746 539,78		-1 816 746 539,78	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	1 819 006 225,56		1 819 891 699,01	
Pääoman siirrot	-9 888 051,70		-17 401 654,33	
Tilikauden tuotto-/kulujaämä	<u>10 339 204,34</u>	2 710 838,42	<u>16 516 180,88</u>	2 259 685,78
RAHASTOJEN PÄÄOMAT				
Muut valtion rahastot ja lahjoitetut varat	<u>-500,00</u>	-500,00	<u>-18 139,66</u>	-18 139,66
VIERAS PÄÄOMA				
LYHYTAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA				
Ostovelat	-814 008,66		-610 248,85	
Kirjanpitoyksiköiden väliset tilitykset	-230 015,48		-217 037,51	
Edelleen tilittävät erät	-206 941,96		-211 446,81	
Siirtovelat	<u>-1 956 267,33</u>	-3 207 233,43	<u>-1 729 781,83</u>	-2 768 515,00
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		-3 207 233,43		-2 768 515,00
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		<u>-496 895,01</u>		<u>-526 968,88</u>

5 Liitetiedot

Liite 1: Selvitys tilinpäätöksen laatimisperiaatteista ja vertailtavuudesta

1. Budjettia koskevat muutokset ja muutosten vaikutukset talousarvion toteutumalaskelmaan, tuotto- ja kululaskelmaan ja taseeseen sekä niiden vertailtavuuteen.

Puolustusministeriöllä ei ole ilmoitettavia tietoja.

2. Valuuttakurssi, jota on käytetty muutettaessa ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat sekä muut sitoumukset suomen rahaksi.

Valuutta USD, kurssi 1,11238 / 31.12.2019

3. Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja -menetelmät sekä niissä tapahtuneiden muutosten vaikutukset tilikauden tuotto- ja kulujäämien sekä taseessa ilmoitettavien erien muodostumiseen.

Puolustusministeriön tilinpäätös on laadittu noudattaen talousarviolakia ja -asetusta sekä valtiovarainministeriön ja valtiokonttorin määräyksiä ja ohjeita.

Valtion virka- ja työehtosopimuksessa sopimuskaudelle 2018–2020 (9.3.2018) on sopimuksen 6 §:ssä kirjattu, että virkamiehelle ja työntekijälle, jonka palvelussuhde on alkanut viimeistään 3.9.2018 ja palvelussuhde on keskeytymättä jatkunut 18.11.2018 saakka, maksetaan tammikuun 2019 palkanmaksun yhteydessä erillinen kertaerä. Kertaerä on suuruudeltaan 9,2 %:a yleisen virka- ja työehtosopimuksen 7 §:n mukaisesta kuukausipalkkauksesta.

Kertaerää ei ole jaksotettu tilikaudelle 2018, vaan se kirjataan kokonaisuudessaan tilikauden 2019 menoksi.

4. Aikaisempiin vuosiin kohdistuvat tuotot ja kulut, talousarviotulot ja -menot sekä virheiden korjaukset, jos ne eivät ole merkitykseltään vähäisiä.

Puolustusministeriöllä ei ole ilmoitettavia tietoja.

5. Selvitys edellistä vuotta koskevista tiedoista, jos ne eivät ole vertailukelpoisia tilinpäätösvuoden tietojen kanssa.

Vuoden 2019 tilinpäätöksessä on kirjattu päätyneiden puolustusmateriaali-hankintoihin liittyvien Letter of Assist (LoA) -tapausten FMS-menettelyn mukaisista maksujärjestelyistä johtuvia ylijääneiden varojen palautuksia yhteensä 6 592 209 euroa ja korkotuloja 1 147 905 euroa. Vuonna 2018 korkotuloja kirjattiin 902 443 euroa, mutta ei ollut maksujärjestelyistä johtuvia ylijääneiden varojen palautuksia.

6. Selvitys tilinpäätösvuoden jälkeisistä olennaisista tapahtumista siltä osin kuin niitä ei ilmoiteta toimintakertomuksessa.

Puolustusministeriöllä ei ole ilmoitettavia tietoja.

Liite 2: Nettoutetut tulot ja menot

Momentin numero ja nimi		Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2019 määrärahojen		Tilinpäätös 2019	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2019	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet määrärahat	Käytettävissä vuonna 2019	Käyttö vuonna 2019 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
27.01.01. Puolustusministeriön toimintamenot (Siirtomääräraha 2 v)	Bruttomenot	14 364 617,82		11 679 504,27		16 082 509,40				14 734 978,55	
	Bruttotulot	81 617,82		70 509,40		70 509,40				74 907,43	
	Nettomenot	14 283 000,00	16 012 000	11 608 994,87	4 403 005,13	16 012 000,00	0,00	3 051 076,25	19 063 076,25	14 660 071,12	4 403 005,13

Liite 3: Arviomäärärahojen ylitykset

Puolustusministeriöllä ei ole esitettävää liitteelle 3.

Liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat

Puolustusministeriöllä ei ole esitettävää liitteelle 4.

Liite 5: Henkilöstökulujen erittely

	2019	2018
Henkilöstökulut	8 880 594,39	8 339 678,39
Palkat ja palkkiot	8 686 632,09	8 372 915,29
Tulosperusteiset erät	0,00	0,00
Lomapalkkavelan muutos	193 962,30	-33 236,90
Henkilösivukulut	1 636 790,60	1 554 006,05
Eläkekulut	1 484 984,13	1 448 360,18
Muut henkilösivukulut	151 806,47	105 645,87
Yhteensä	10 517 384,99	9 893 684,44
Johdon palkat ja palkkiot, josta	547 603,50	497 098,20
- tulosperusteiset erät	0,00	0,00
Luontoisedut ja muut taloudelliset etuudet	3 598,14	3 120,00
Johto	852,19	720,00
Muu henkilöstö	2 745,95	2 400,00

Liite 6: Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Puolustusministeriöllä ei ole esitettävää liitteelle 6.

Liite 7: Kansallis- ja käyttöomaisuuden sekä muiden pitkävaikutteisten menojen poistot

Puolustusministeriöllä ei ole esitettävää liitteelle 7.

Liite 8: Rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuotot	2019	2018	Muutos 2019–2018
Korot euromääräisistä saamisista	85,01	38,12	46,89
Korot valuuttamääräisistä saamisista	1 147 904,92	902 442,97	245 461,95
Osingot	3 225,07	3 013,59	211,48
	1 151 215,00	905 494,68	245 720,32
Rahoituskulut	2019	2018	Muutos 2019–2018
Muu rahoituskulut	17,74	5,39	12,35
Viivästyskorot ja -maksut, euromääräiset	38,56	86,66	-48,10
	56,30	92,05	-35,75
Netto	1 151 158,70	905 402,63	245 756,07

Liite 9: Talousarvionaloudesta annetut lainat

Puolustusministeriöllä ei ole esitettävää liitteelle 9.

Liite 10: Arvopaperit ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset

Käyttö- ja rahoitusomaisuusarvopaperit

	31.12.2019						31.12.2018	
	Kappalemäärä	Markkina-arvo	Kirjanpitoarvo	Omistus- osuus %	Myynti-oikeuksien alaraja %	Saadut osingot	Markkina-arvo	Kirjanpitoarvo
Julkisesti noteeratut osakkeet ja osuudet		49 380,58	39 652,50			3 225,07	47 583,00	39 652,50
Aktia A	5 287	49 380,58	39 652,50	0,00	0,00	3 225,07	47 583,00	39 652,50
Osakkeet ja osuudet yhteensä			39 652,50			3 225,07		39 652,50

Liite 11: Taseen rahoituserät ja velat

Puolustusministeriöllä ei ole esitettävää liitteelle 11.

Liite 12: Valtiontakaukset ja -takuut sekä muut monivuotiset vastuut

Puolustusministeriöllä ei ole esitettävää liitteelle 12.

Liite 13: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Rahaston nimi	Varat 31.12.2019	Varat 31.12.2018	Käyttötarkoitus
Maanpuolustuksen kannatussäätiön lahjoitus		18 139,66	PLM100 -historiikkiä varten
Maanpuolustuksen kannatussäätiön lahjoitus	500,00		PLM:n henkilöstön stipendeihin
Rahastoidut varat yhteensä	500,00	18 139,66	

Liite 14: Taseeseen sisältymättömät rahastoidut varat

Puolustusministeriöllä ei ole esitettävää liitteelle 14.

Liite 15: Velan muutokset

Puolustusministeriöllä ei ole esitettävää liitteelle 15.

Liite 16: Velan maturiteettijakauma ja duraatio

Puolustusministeriöllä ei ole esitettävää liitteelle 16.

Liite 17: Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot

Puolustusministeriöllä ei ole esitettävää liitteelle 17.

6 Allekirjoitukset

Puolustusministeriön tilinpäätös on hyväksytty Helsingissä . helmikuuta 2020.

Puolustusministeri Antti Kaikkonen

Kansliapäällikkö Jukka Juusti

www.defmin.fi

Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

Eteläinen Makasiinikatu 8
PL 31, 00131 HELSINKI
Puhelin: 0295 16001 (vaihde)

ISBN: 978-951-663-088-8 PDF
ISSN: 2489-3951 PDF